

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ”
(для бакалаврів)**

МАУП

Київ 2007

Підготовлено професором кафедри фінансів і статистики *Г. І. Філіною*

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і статистики
(протокол № 9 від 07.02.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Філіна Г. І. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Фінанси підприємств” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2007. — 70 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Фінанси підприємств”, методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів, зміст дисципліни, термінологічний словник, список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Процес навчання у вищому закладі освіти передбачає здобуття студентами знань під час аудиторних лекційних і семінарських занять у комплексному поєднанні їх із самостійною та індивідуальною роботою на навчальній базі та поза її межами. Самостійна робота студентів формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння знань.

Мета вивчення дисципліни “Фінанси підприємств” — здобути базові знання з теорії і практики фінансових відносин суб’єктів господарювання, формування фінансових ресурсів, формування і використання прибутку, організації оборотних капіталів, кредитування підприємств, фінансового забезпечення відтворення основних фондів, фінансового планування, організації фінансової роботи на підприємстві.

Завдання вивчення дисципліни:

- вивчення сутності та функцій фінансів підприємств;
- вивчення принципів і методів організації фінансів підприємств;
- вивчення складу, структури фінансових ресурсів і джерел їх формування;
- здобуття знань про основи організації фінансування оборотних активів і фінансового забезпечення відтворення матеріальних необоротних активів;
- формування знань про оподаткування підприємств та оволодіння практикою розрахунку податкових платежів;
- набуття вмінь з оцінювання фінансового стану підприємства;
- опанування методів фінансового планування;
- розуміння основ здійснення санації підприємств.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні *вміти*:

- визначати можливі джерела формування фінансових ресурсів (капіталу) підприємства, оцінювати зміну складу, структури фінансових ресурсів та ефективності їх використання;
- обґрунтовувати переваги і недоліки різних форм організації безготівкових розрахунків та застосовувати їх для організації грошового обороту на підприємстві;
- розраховувати чисті гроші надходження, доходи, витрати, фінансові результати підприємства і оцінювати абсолютні та відносні показники фінансових результатів;

- розраховувати суми податкових та інших обов'язкових платежів неподаткового характеру, визначати вплив цих платежів на результати господарсько-фінансової діяльності підприємства;
- визначати потребу підприємства в оборотному капіталі та джерела її забезпечення;
- організовувати забезпечення підприємства кредитними ресурсами та здійснювати розрахунки щодо обслуговування й погашення кредитів;
- формувати амортизаційну політику підприємства та організувати фінансове забезпечення відтворення основних фондів;
- розраховувати необхідні показники та робити висновки щодо оцінювання фінансового стану підприємств, його кредитоспроможності та ділової активності;
- організовувати фінансове планування на підприємстві та виконувати планові розрахунки;
- організовувати здійснення фінансової санації підприємства.

Вивчення дисципліни “Фінанси підприємств” передбачає поглиблення знань, здобутих при вивченні курсів “Політична економія”, “Фінанси”, “Економіка підприємства”, “Теорія бухгалтерського обліку”, “Податкова система” та ін.

Самостійна робота студентів має бути систематичною, послідовною, здійснюватися з використанням методико-технологічних прийомів і принципів, що сприятиме ґрунтовнішому опануванню предмета дисципліни. Насамперед студент повинен усвідомити теоретичну та практичну значущість дисципліни; детально ознайомитися з найважливішими її розділами; усвідомити, що всі теми курсу взаємопов'язані.

МАУП

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Лекції	Семінарські та практичні заняття	Само-стійна робота студентів
Змістовий модуль I. Основи організації фінансової роботи на підприємстві				
1	Фінансова система підприємництва	2		4
2	Організація грошових розрахунків підприємства	2	1	6
3	Грошові надходження і доходи підприємства	2	1	6
4	Формування і розподіл прибутку підприємства	2	2	8
5	Оподаткування підприємств	2	2	8
Рубіжний контроль за модулем I		–	1	–
Змістовий модуль II. Основи забезпечення підприємства фінансовими ресурсами				
6	Основи організації оборотних коштів підприємств	2	2	6
7	Кредитування підприємств	–	–	6
8	Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	2	2	6
9	Фінансово-інвестиційна діяльність підприємства	2	–	4
10	Оцінювання фінансового стану підприємства	2	2	6
11	Фінансове планування на підприємстві	2	–	6
12	Фінансова санація та банкрутство підприємства	2		6
Рубіжний контроль за модулем II		–	1	–
Разом годин: 108		22	14	72

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів охоплює завдання різних типів та рівнів складності, а саме:

- роботу над конспектами лекцій, планами практичних занять;
- вивчення навчального матеріалу за підручниками, навчальними посібниками, роботу з нормативно-правовими актами;
- роботу з каталогами бібліотек з метою отримання необхідної інформації;
- опрацювання матеріалу за першоджерелами — науковими, спеціальними, науковими публікаціями в періодичних виданнях, інформаційно-довідковими літературними джерелами;
- конспектування самостійно вивченого матеріалу, підготовку доповідей, рефератів, написання курсової роботи;
- активну участь у практичних заняттях, колоквиумах;
- науково-дослідну роботу під час проходження практики.

Під час самостійного опрацювання тем та при підготовці до практичних занять *важливе значення мають лекції*. Вони дають студентам знання в обсязі, необхідному для подальшого самостійного поглибленого вивчення дисципліни, орієнтують у найраціональнішому напрямі щодо самостійного опрацювання кожної теми, роз'яснюють найскладніші поняття та положення. Під час лекції викладач посилається на навчальні, наукові та спеціальні літературні джерела, а також на нормативно-правові акти. Ведення конспекту лекції дає студенту можливість уважно проаналізувати лекційний матеріал при подальшому поглибленому вивченні теми та підготовці до семінарських і практичних занять. Окремі питання, які розкриті в конспекті лекції в загальному вигляді, та ті, що винесені для самостійного вивчення, студент повинен опрацювати і засвоїти за *рекомендованими підручниками, навчальними посібниками, законодавчо-нормативною та довідково-інформаційною літературою*.

Під час роботи із джерелами студент повинен ознайомитися з їх змістом та відібрати необхідний для вивчення матеріал (розділи, підрозділи тощо). При самостійному вивченні матеріалу за підручниками, навчальними посібниками, науковою та спеціальною літературою необхідно аналізувати прочитане, порівнюючи з прослуханою та законспектованою лекцією, робити логічні висновки, позначати незрозумілі положення з метою подальшого їх з'ясування на семі-

нарському чи практичному занятті. Доцільно виписувати формулювання конкретних положень та визначень іншими авторами. Під час роботи з науковою та спеціальною літературою студент може знайти посилення на додаткові літературні джерела, не вказані у списку рекомендованої літератури навчально-методичного комплексу. Використовувати додаткові джерела для самостійного поглибленого вивчення матеріалу дуже важливо, особливо під час підготовки доповідей та рефератів.

Маючи список літературних джерел, необхідно звернутися до алфавітного каталогу бібліотеки та знайти в ньому каталожну картку з необхідним джерелом і бібліотечним шифром. Якщо ж студент поглиблено вивчає конкретну проблему, готує наукову доповідь, реферат чи курсову роботу і йому не вистачає матеріалу у списку рекомендованої літератури, не відомі реквізити рекомендованих літературних джерел, то необхідно звернутися до систематичного каталогу бібліотеки, у тому числі й до тематичного каталогу публікацій у періодичних виданнях.

Індивідуальна робота студентів сприяє поглибленню знань з дисципліни шляхом творчого пошуку вивчення запропонованої проблеми. З цією метою рекомендується вдало поєднувати теоретичний та практичний матеріал.

У процесі самостійної та індивідуальної роботи доцільно активно використовувати тестові та розрахункові завдання для самоконтролю здобутих знань. За результатами самостійного виконання теоретичних завдань визначається рівень засвоєння студентом основних термінів, принципів, показників, методологічних та методичних засад на яких базується дисципліна.

ЗМІСТ МАТЕРІАЛУ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ***дисципліни*** ***“ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ”***

Змістовий модуль I. Основи організації фінансової роботи на підприємстві

Тема 1. Фінансова система підприємництва

Фінанси підприємств як складова фінансової системи. Групи фінансових відносин, що належать до фінансів підприємств.

Сутність та загальна характеристика етапів фінансової роботи на підприємстві. Зміст і основні завдання операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Кругообіг капіталу. Види капіталу. Складові фінансових ресурсів (капіталу) підприємства. Формування власного капіталу. Капітал, порівняний до власного. Порядок і джерела формування статутного фонду залежно від організаційно-правової форми підприємства і форми власності. Джерела формування залученого капіталу (зобов'язань).

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: навчитися оцінювати динаміку, структуру, зміну складу та ефективність використання фінансових ресурсів підприємства.

Самостійна робота:

1) за даними балансу підприємства визначити (розрахувати і оцінити) на кінець року порівняно з початком року:

- зміну суми власного капіталу підприємства;
- зміну суми власного оборотного капіталу підприємства;
- зміну суми капіталу, порівняного до власного;
- зміну суми позикового капіталу;
- зміну суми довгострокових кредитів;
- зміну суми короткострокових кредитів та позик;
- зміну суми кредиторської заборгованості в широкому розумінні;
- зміну загальної вартості майна підприємства;
- зміну вартості необоротних активів;
- зміну вартості оборотних активів;
- зміну суми дебіторської заборгованості;
- зміну вартості матеріальних оборотних засобів;
- зміну суми вільних грошових коштів у широкому розумінні;
- коефіцієнт зміни валюти балансу;
- ефективність використання фінансових ресурсів підприємства;

- 2) схематично зобразити фінансові зв'язки та потоки доходів між підприємствами та домашніми господарствами, підприємствами і фінансовими установами, підприємствами і державою;
- 3) підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Фінанси підприємств як складова національної фінансової системи.
- Особливості формування та зміни статутного капіталу різних організаційно-правових форм та форм власності.
- Джерела формування фінансових ресурсів підприємства.
- Позикові кошти підприємства, залучені на ринку цінних паперів.

Навести визначення ключових термінів: *фінансові відносини, фінансове планування, фінансове прогнозування, фінансовий аналіз, оперативна фінансова робота, внутрішній фінансовий контроль, доходи, фінансові ресурси, формування фінансових ресурсів, розподіл та використання фінансових ресурсів, фонди фінансових ресурсів, сукупний капітал (валюта балансу), власний капітал, статутний капітал, додатковий вкладений капітал, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, непокритий збиток, неоплачений капітал, вилучений капітал, капітал, прирівняний до власного, забезпечення наступних витрат і платежів, довгострокові зобов'язання, поточні зобов'язання, кредиторська заборгованість, розміщення капіталу в актив, внутрішні джерела формування капіталу, зовнішні джерела формування капіталу, комерційний розрахунок, самофінансування, ефективність, матеріальна відповідальність, лізинг, облігаційна позика, пряме державне фінансування, банківський кредит, комерційний кредит, товариство з обмеженою відповідальністю, повне товариство, командитне товариство, відкрите акціонерне товариство.*

Питання для самоконтролю та дискусії

1. Фінансові відносини на рівні підприємств.
2. Ознаки фінансів підприємств, які виокремлюють їх у самостійну ланку фінансових відносин.
3. Фінанси підприємств як складова національної фінансової системи.
4. Сутність і функції фінансів підприємств.
5. Зміст та організація фінансової роботи на підприємстві.

6. Організаційна структура управління фінансами на підприємстві.
7. Складові фінансових ресурсів підприємств.
8. Статутний фонд як джерело господарсько-фінансової діяльності підприємств.
9. Формування статутного фонду відкритих акціонерних товариств (ВАТ) і закритих акціонерних товариств (ЗАТ).
10. Формування статутного фонду товариства з обмеженою відповідальністю та повного товариства.
11. Порядок оцінювання внесків засновників у статутний фонд.
12. Шляхи збільшення та зменшення статутного фонду ВАТ і ЗАТ.
13. Шляхи збільшення та зменшення статутного фонду підприємств інших організаційно-правових форм (крім ВАТ і ЗАТ).
14. Аналіз динаміки та структури капіталу підприємства.
15. Особливості організації фінансів підприємств різних форм власності та різних організаційно-правових форм.
16. Дія фінансового механізму підприємства.

Відкриті тести

- Фінанси підприємств — це ...
- Суб'єктами фінансів підприємств є ...
- Фінанси підприємств виявляються через такі функції: ...
- На рівні підприємств виникають такі групи фінансових відносин: ...
- Організація фінансів підприємств — це ...
- Організація фінансів підприємств базується на таких принципах: ...
- Фінансовий механізм підприємства — це ...
- До основних елементів фінансового механізму підприємств належать такі: ...
- Практична фінансова робота на підприємстві здійснюється за такими напрямками: ...
- Фінансові методи — це ...
- Фінансові важелі — це ...
- Фінансові ресурси підприємства — це ...
- До основних елементів фінансових ресурсів належать такі: ...
- До основних джерел формування фінансових ресурсів підприємств належать такі: ...
- До основних способів мобілізації фінансових ресурсів належать такі:

- Власний капітал підприємства — це...
- До складу додаткового капіталу підприємства входять:
- Статутний капітал — це...
- Самофінансування — це...
- Мобілізація фінансових ресурсів на ринку капіталу здійснюється шляхом...
- Взаємне фінансування господарюючих суб'єктів — це...
- Статутний фонд підприємства може формуватися за рахунок...
- Зменшення статутного фонду акціонерного товариства може здійснюватися шляхом...
- Порядок і джерела формування статутних фондів залежать від...
- Збільшення статутного фонду акціонерного товариства може здійснюватися шляхом...
- Зменшення статутного фонду товариства з обмеженою відповідальністю може здійснюватися шляхом...

Література [1–5; 13; 15; 18]

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств

Грошовий обіг на підприємстві. Сутність грошових розрахунків у господарській діяльності підприємств.

Готівкові розрахунки на підприємстві. Виконання касових операцій. Застосування електронних контрольно-касових апаратів. Ліміти залишку готівки в касі. Касова дисципліна.

Порядок організації та порівняння результатів безготівкових розрахунків із застосуванням платіжних доручень, вимог-доручень, розрахункових чеків.

Акредитив: види, переваги та недоліки.

Взаємне списання заборгованості. Примусове списання грошових коштів.

Вексельна форма розрахунків. Простий та переказний вексельний обіг. Порядок проведення заліку взаємної заборгованості з використанням векселів. Вексельний обіг з опротестуванням векселя.

Сучасні форми безготівкових розрахунків.

Порядок відкриття рахунків в установах банків.

Розрахунково-платіжна дисципліна на підприємстві: засоби її забезпечення та вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: навчитися застосовувати різні форми розрахунків підприємства з іншими суб'єктами економіки з урахуванням конкретних ситуацій, переваг та недоліків цих форм з метою забезпечення неперервності грошового обороту підприємства та розрахунково-платіжної дисципліни.

Самостійна робота:

- 1) схематично відтворити взаємодію учасників безготівкових грошових розрахунків за кожною формою їх організації (із застосуванням платіжних доручень, вимог-доручень, розрахункових чеків, акредитивів відкличних та безвідкличних, векселів простих та переказних, систем “клієнт – банк”, “клієнт – Інтернет – банк” та “телефонний банкінг”; розрахунків шляхом взаємного списання заборгованості та примусового списання грошових коштів);
- 2) підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Шляхи підвищення результативності організації грошових розрахунків підприємств.
 - Традиційні й сучасні форми безготівкових розрахунків.
 - Напрями вдосконалення механізму забезпечення розрахунково-платіжної дисципліни на підприємстві.
- 3) Навести визначення ключових термінів: *грошовий обіг, грошові розрахунки в господарській діяльності підприємств, готівкові розрахунки, касові операції, ліміт залишку готівки в касі, касова дисципліна, безготівкові розрахунки, платіжне доручення, платіжна вимога-доручення, розрахунковий чек, відкличний акредитив, безвідкличний акредитив, простий вексель, переказний вексель, ремітент, системи “клієнт – банк”, “клієнт – Інтернет – банк”, “телефонний банкінг”; взаємне списання заборгованості, примусове списання грошових коштів, розрахунково-платіжна дисципліна.*

Питання для самоконтролю та дискусії

1. Сутність грошового обігу на підприємстві.

2. Значення грошових розрахунків у господарській діяльності підприємств.
3. Грошові розрахунки: сутність і класифікація.
4. Організація готівкових розрахунків.
5. Принципи організації безготівкових розрахунків.
6. Розрахунки платіжними дорученнями.
7. Порядок організації розрахунків за допомогою платіжних вимог-доручень.
8. Акредитивна форма розрахунків.
9. Порядок організації розрахунків за допомогою розрахункових чеків.
10. Вексельна форма розрахунків, її переваги та недоліки.
11. Розрахунково-платіжна дисципліна та засоби її забезпечення.
12. Застосування сучасних форм безготівкових розрахунків.
13. Порядок відкриття поточних рахунків підприємств в установах банків.

Тести

1. Грошовий оборот – це:

- а) формування й розподіл грошових фондів;
- б) розподіл виручки від реалізації продукції;
- в) виробництво і реалізація продукції;
- г) немає правильної відповіді.

2. Безготівкові розрахунки – це:

- а) розрахунки готівкою;
- б) розрахунки за допомогою чеків;
- в) розрахунки за допомогою записів на рахунках у банках;
- д) правильної відповіді немає.

3. Платіжне доручення – це:

- а) документ, що містить доручення чекодавця банку стосовно перерахування з його рахунка певної суми грошей;
- б) письмове боргове зобов'язання, що дає право вимагати від боржника сплати відповідної суми;
- в) письмове доручення власника рахунка переказати відповідну суму зі свого рахунка на рахунок отримувача коштів;
- г) комбінований документ, що містить вимогу постачальника та доручення платника;
- д) правильної відповіді немає.

4. Вексель — це:

- а) доручення банку-покупця банку постачальника здійснити плату рахунків постачальника;
- б) письмове зобов'язання відповідної форми, що надає право його власнику вимагати сплати відповідної суми у відповідний термін;
- в) правильної відповіді немає.

5. Акредитив — це:

- а) форма розрахунку, згідно з якою банк-емітент за дорученням свого клієнта повинен здійснити платіж третій особі;
- б) розрахунковий документ, що містить доручення однієї кредитної установи іншій здійснити оплату за рахунок спеціально задепонованих коштів;
- в) розрахунковий документ, що містить доручення чекодавця банківі стосовно здійснення платежу;
- г) правильної відповіді немає.

6. Якщо покупець (платник) заздалегідь депонує кошти для розрахунку з постачальником, такий акредитив слід вважати:

- а) безвідкличним;
- б) непокритим;
- в) акцептованим;
- г) покритим;
- д) правильної відповіді немає.

7. Непокритим акредитивом називається акредитив:

- а) який не може бути змінений або анульований без згоди постачальника, для якого він був відкритий;
- б) який може бути анульований банком-емітентом без попередньої згоди з постачальником;
- в) згідно з яким платежі постачальнику гарантує банк;
- д) правильної відповіді немає.

8. Вексельна форма розрахунків — це:

- а) розрахунки між постачальником і платником за товари (послуги) з відстроченням платежу;
- б) письмове розпорядження власника рахунка банку перерахувати відповідну суму зі свого рахунка на рахунок отримувача коштів;

- в) розрахунки між постачальником і платником за товари (послуги) з відстроченням платежу на підставі спеціального документа;
- г) правильної відповіді немає.

9. Переказний вексель – це:

- а) письмовий документ, який містить зобов'язання особи, що видала вексель (боржника), сплатити власнику векселя вказану суму;
- б) зобов'язання банку-емітента векселя сплатити вказаній у векселі особі відповідну суму в установленій строк;
- в) письмовий документ, який містить зобов'язання особи, що видала вексель (трасант), сплатити вказану у векселі суму третій особі;
- г) правильної відповіді немає.

10. Ремітент – це особа, яка:

- а) переказує свій платіж іншій особі;
- б) є власником переказного векселя;
- в) є платником за векселем;
- г) зобов'язана сплатити за переказним векселем;
- д) правильної відповіді немає.

Література [1–5; 13; 15; 18]

Тема 3. Грошові надходження і доходи підприємства

Характеристика і склад грошових надходжень підприємств.

Аналіз руху грошових коштів за видами звичайної діяльності підприємства та від надзвичайних подій. Визначення чистого руху грошових коштів за звітний період на підприємстві загалом та за видами звичайної діяльності.

План грошових надходжень та видатків підприємства (оперативний фінансовий план), його зміст та значення для забезпечення синхронізації грошових надходжень і видатків.

Формування грошових надходжень від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та інших видів операційної діяльності (оборотних активів, операційної оренди, операційних курсових різниць). Грошові надходження від інвестиційної та фінансової діяльності (продажу основних засобів, нематеріальних активів, фінансових інвестицій, цілісних майнових комплексів, інших необоротних активів, списання кредиторської заборгованості, одержання грантів, субсидій, штрафів, пені, відсотків, дивідендів).

Формування грошових надходжень від спільної діяльності, інвестицій в асоційовані та дочірні підприємства, операцій на фінансовому ринку.

Формування грошових надходжень і доходів підприємства за видами діяльності, реалізація принципів нарахування, касового виконання і відповідності.

Грошові видатки підприємства за видами діяльності. Взаємозв'язок грошових видатків та витрат діяльності підприємства.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: навчитись оцінювати динаміку та структуру грошових потоків підприємства за видами діяльності, ефективність використання грошових коштів, складати план грошових надходжень та видатків (платіжний календар) підприємства та застосовувати його для синхронізації грошових потоків.

Самостійна робота:

- 1) використовуючи інформацію звіту про рух грошових коштів, оцінити динаміку та структурну динаміку чистих грошових надходжень за видами діяльності підприємства;
- 2) використовуючи інформацію звітів про рух грошових коштів та фінансові результати підприємства, порівняти формування доходів і грошових надходжень, витрат і грошових видатків за видами діяльності підприємства;
- 3) скласти платіжний календар на першу декаду місяця, використовуючи наведені дані.

Грошові надходження та невідкладні платежі	тис. грн.
Залишок грошових коштів на початок місяця	10
Надходження на поточний рахунок виручки від реалізації продукції	120100
Надходження простроченої кредиторської заборгованості	58400
Надходження короткострокового кредиту	35700

Погашення простроченої дебіторської заборгованості	47200
Виплата заробітної плати	10500
Сплата податку на прибуток	15300
Сплата рахунків постачальників за матеріальні цінності	69600
Інші виплати грошових коштів	22200;

4) скласти оперативний фінансовий план підприємства на місяць за наведеними даними

	тис. грн.	
Грошові надходження та невідкладні платежі	Варіант I	Варіант II
Витрати на невідкладні потреби	2	20
Виплата заробітної плати	64	440
Сплата податків	22	120
Сплата рахунків постачальників за матеріальні цінності	32	320
Погашення простроченої кредиторської заборгованості	23	70
Інші видатки грошових коштів	10	412
Надходження грошових коштів від реалізації продукції	128	1280
Надходження простроченої дебіторської заборгованості	9	86
Інші надходження грошових коштів	5	16
Сплата процентів за кредит	12	5
Погашення короткострокового кредиту	30	20
Залишок у касі та на поточному рахунку на початок місяця	18	10
Надходження від реалізації зайвих матеріальних цінностей	25	5
Надходження короткострокового кредиту	30	45;

5) підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Шляхи забезпечення додаткової потреби підприємства у грошових коштах.
- Грошові надходження і доходи підприємства за видами діяльності.
- Витрати діяльності та грошові видатки підприємства.

Питання для самоконтролю та дискусії

1. Грошові надходження від операційної діяльності підприємства.
2. Грошові надходження від інвестиційної діяльності підприємства.
3. Грошові надходження від фінансової діяльності підприємства.
4. Доходи підприємства від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
5. Витрати підприємства від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
6. Грошові видатки від операційної діяльності підприємства.
7. Грошові видатки від інвестиційної діяльності підприємства.
8. Грошові видатки від фінансової діяльності підприємства.
9. Розподіл грошових надходжень підприємств.
10. Методи розрахунку виручки від реалізації продукції.
11. Зміст та порядок складання оперативного фінансового плану.

Тести

1. ЗАТ отримало від страхової компанії страховку у зв'язку зі стихійним лихом у сумі 2 млн грн. У звіті про рух грошових коштів ця сума буде відображена у складі:

- а) операційної діяльності;
- б) інвестиційної діяльності;
- в) фінансової діяльності;
- г) надзвичайних операцій.

2. Грошовий потік від інвестиційної діяльності — це:

- а) надходження від реалізації продукції;
- б) отримання позики у грошовій формі;
- в) оплата за придбані довгострокові облігації;
- г) правильної відповіді немає.

3. Надходження коштів від дебіторів слід відобразити у складі:

- а) операційної діяльності;
- б) інвестиційної діяльності;

- в) фінансової діяльності;
- г) не відображати у звіті про рух грошових коштів.

4. ВАТ здійснює операції в іноземній валюті. Зазначити, яким чином нереалізовані прибутки та збитки від змін у курсі валют будуть відображені у звіті про рух грошових коштів:

- а) як рух грошових коштів від операційної діяльності;
- б) не відображатимуться, бо нереалізовані прибутки та збитки від змін у курсі обміну валют не є рухом грошових коштів;
- в) окремо від руху грошових коштів від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності з метою узгодження залишку грошових коштів на початок і кінець звітної періоду;
- г) як рух грошових коштів від фінансової діяльності.

5. Згідно з непрямим методом чистий рух грошових коштів від операційної діяльності визначається шляхом коригування чистих прибутків або збитків від впливу:

- а) зміни форми обліку на підприємстві;
- б) змін протягом звітної періоду в запасах дебіторської та кредиторської заборгованостей від операційної діяльності, негрошових та усіх інших операцій, для яких вплив грошових коштів є рухом від інвестиційної або фінансової діяльності;
- в) непередбачених подій, що відображаються у примітках до фінансових звітів;
- г) оголошених після дати балансу дивідендів.

6. До фінансових витрат належать:

- а) собівартість продукції, необоротних активів та майнових комплексів;
- б) витрати підприємства на відсотки;
- в) втрати від сплати нарахованих економічних санкцій;
- г) інші витрати підприємства, пов'язані із залученням позикового капіталу.

7. У складі доходу від участі в капіталі відображаються:

- а) дохід, отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких виконується за методом участі в капіталі;

- б) проценти та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій;
- в) дохід від неопераційних курсових різниць.

8. У складі інших фінансових доходів відображаються:

- а) дивіденди, відсотки;
- б) дохід від реалізації фінансових інвестицій;
- в) інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, що враховуються за методом участі в капіталі).

9. До складу інших доходів входять:

- а) дохід від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів та майнових комплексів;
- б) дохід від курсових різниць;
- в) дохід від неопераційних курсових різниць;
- г) інші доходи від звичайної діяльності (крім операційної).

10. Придбання ВАТ довгострокових фінансових інвестицій з оплатою грошовими коштами буде відображено у звіті про рух грошових коштів у складі:

- а) операційної діяльності;
- б) інвестиційної діяльності;
- в) фінансової діяльності;
- г) надзвичайних операцій.

11. ВАТ придбало основні засоби в обмін на запаси (1 тис. грн), додатково сплативши 500 грн. У звіті про рух грошових коштів буде відображено:

- а) витрати на операційну діяльність 1 тис. грн та на інвестиційну діяльність 500 грн;
- б) надходження від інвестиційної діяльності 1500 грн;
- в) витрати на інвестиційну діяльність 500 грн;
- г) витрати на фінансову діяльність 500 грн.

12. Згідно з непрямим методом чистий рух грошових коштів від операційної діяльності визначається шляхом коригування:

- а) залишків на статтях балансу;
- б) залишків на статтях звіту про власний капітал;
- в) фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування;
- г) на підставі даних обліку про власний капітал.

Література [1–5; 13; 15; 18]

Тема 4. Формування і розподіл прибутку підприємства

Дохід та чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт, послуг. Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг). Склад виробничої собівартості продукції. Прямі матеріальні витрати. Прямі витрати на оплату праці. Інші прямі витрати. Загальновиробничі витрати. Амортизаційні витрати. Постійні та змінні загальновиробничі витрати.

Доходи та витрати від іншої операційної діяльності (крім реалізації продукції). Адміністративні витрати та витрати на збут.

Фінансовий результат: прибуток (збиток) від операційної діяльності.

Формування прибутку від інвестиційно-фінансової діяльності та надзвичайних подій.

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування та після нього. Чистий прибуток.

Поняття прибутковості та рентабельності продукції (робіт, послуг) підприємства. Показники прибутковості та рентабельності підприємства, власного капіталу, реалізації продукції та методи їх розрахунку. Оцінка ефективності господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Розподіл чистого прибутку за напрямками використання. Відкрите самофінансування. Приховане самофінансування. Формування резервного фонду. Поповнення статутного фонду. Нарахування дивідендів. Дивідендна політика підприємства прибутку та рентабельності.

Контроль фінансової служби підприємства за формуванням показників прибутку та рентабельності.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: навчитись оцінювати динаміку та структурну динаміку елементів фінансових результатів, абсолютних і відносних показників фінансових результатів, ефективність, структуру та зміну складу, ефективність господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Самостійна робота:

- 1) за даними фінансової звітності розрахувати показники рентабельності активів та власного капіталу для двох підприємств, порівняти їх та зробити висновок;
- 2) за даними балансу підприємства та звіту про фінансові результати визначити за звітний і попередні звітні періоди:
 - прибуток від іншої звичайної діяльності (крім операційної);
 - валовий прибуток та прибуток від операційної діяльності;
 - прибутковість власного капіталу підприємства;
 - прибутковість власного та порівняного капіталу підприємства;
 - прибутковість залученого капіталу підприємства;
 - рентабельність реалізованої продукції;
 - рентабельність сукупного капіталу підприємства;
 - рентабельність власного капіталу підприємства;
 - рентабельність залученого капіталу підприємства;
 - рентабельність власного та порівняного капіталу підприємства;
 - рентабельність інвестованого капіталу підприємства;
 - основні показники прибутку;
 - шляхи збільшення валового прибутку підприємства;
 - напрями підвищення рентабельності власного капіталу.
 - шляхи підвищення прибутковості реалізованої продукції.
- 3) підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Напрями збільшення чистого прибутку підприємства.
- Шляхи зменшення собівартості реалізованої продукції.
- Резерви зростання рентабельності підприємства.

Навести визначення ключових термінів: *дохід (виручка) від реалізації продукції, чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг), виробнича собівартість продукції, прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, загальновиробничі витрати, амортизаційні витрати, постійні та змінні загальновиробничі витрати, адміністративні витрати, витрати на збут, фінансовий результат, прибуток (збиток) від операційної діяльності, прибуток від інвестиційно-фінансової діяльності, чистий прибуток, прибутковість продукції (робіт, послуг), прибутковість підприємства, рентабельність продукції (робіт, послуг), рентабель-*

ність підприємства, рентабельність власного капіталу, ефективність господарсько-фінансової діяльності підприємства, розподіл чистого прибутку, відкрите самофінансування, приховане самофінансування, формування резервного фонду, нарахування дивідендів, дивідендна політика підприємства.

Питання для самоконтролю та дискусії

1. Прибуток підприємства: поняття, види.
2. Основні показники прибутку.
3. Формування прибутку від реалізації продукції, робіт, послуг (валового прибутку).
4. Собівартість реалізованої продукції.
5. Формування прибутку від іншої операційної діяльності.
6. Склад операційних витрат за елементами.
7. Визначення прибутку від іншої звичайної діяльності підприємства.
8. Показники прибутковості реалізованої продукції, їх розрахунок.
9. Показники рентабельності та методи їх розрахунку.
10. Розподіл і використання прибутку.
11. Дивідендна політика підприємства.

Тести

1. З поданих визначень поняття “загальний прибуток підприємства” вибрати найправильніше й найповніше:

- а) прибуток від звичайної діяльності;
- б) прибуток від реалізації продукції;
- в) прибуток від звичайної діяльності до оподаткування та фінансовий результат від надзвичайних подій;
- г) прибуток від операційної діяльності та надзвичайних подій.

2. До складових прибутку від операційної діяльності належать:

- а) одержані дивіденди;
- б) прибуток від реалізації продукції;
- в) відсотки, одержані за облігаціями та іншими цінними паперами;
- г) прибуток від реалізації основних засобів.

3. До складових прибутку від фінансових операцій належать:

- а) одержані пеня, штрафи;
- б) дохід від інвестицій в асоційовані підприємства;

- в) прибуток від неопераційних курсових різниць;
- г) відсотки, одержані за облігаціями.

4. До складових прибутку від іншої звичайної діяльності належать:

- а) одержані дивіденди;
- б) доходи від операційної оренди;
- в) прибуток від реалізації фінансових інвестицій;
- г) одержані штрафи.

5. Зазначте показники, що враховуються при обчисленні валового прибутку підприємства:

- а) дохід (виручка) від реалізації продукції;
- б) податок на додану вартість;
- в) дохід (виручка) від реалізації необоротних активів;
- г) собівартість реалізованої продукції;
- д) адміністративні витрати.

6. Зазначте показники, що враховуються при обчисленні прибутку від операційної діяльності:

- а) валовий прибуток;
- б) одержані штрафи;
- в) відсотки, одержані за облігаціями;
- г) адміністративні витрати.

7. До фінансових витрат належать:

- а) собівартість продукції, необоротних активів та майнових комплексів;
- б) витрати підприємства на відсотки;
- в) втрати від сплати нарахованих економічних санкцій;
- г) інші витрати підприємства, пов'язані із залученням позикового капіталу.

8. У складі доходу від участі в капіталі відображаються:

- а) дохід, отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, що обліковуються за методом участі в капіталі;
- б) проценти та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій;
- в) дохід від неопераційних курсових різниць.

9. У складі інших фінансових доходів відображаються:

- а) дивіденди, відсотки;
- б) дохід від реалізації фінансових інвестицій;
- в) інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, що враховуються за методом участі в капіталі).

10. До складу інших доходів входять:

- а) дохід від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів та майнових комплексів;
- б) дохід від курсових різниць;
- в) дохід від неопераційних курсових різниць;
- г) інші доходи від звичайної діяльності (крім операційної).

11. Зазначте правильне визначення економічної сутності рентабельності:

- а) абсолютна сума отриманого прибутку підприємства;
- б) прибутковість реалізації продукції;
- в) перевищення виручки від реалізації продукції над її собівартістю;
- г) сума фінансових ресурсів підприємства, що забезпечують його виробничо-господарську діяльність;
- д) перевищення доходів від іншої звичайної діяльності над збитками від цієї діяльності.

12. Зазначте показники, необхідні для обчислення рентабельності продукції:

- а) чистий прибуток;
- б) прибуток від звичайної діяльності;
- в) собівартість реалізованої продукції;
- г) чистий дохід (виручка) від реалізації продукції.

13. Чистий прибуток підприємства — це:

- а) прибуток підприємства після сплати податків на прибуток, за землю і транспортні засоби;
- б) прибуток від реалізації продукції;
- в) прибуток, що залишився у підприємства після сплати податку на прибуток, і скоригований на фінансовий результат від надзвичайних подій;
- г) прибуток, що залишився у підприємства після сплати податку на прибуток і виплати дивідендів.

14. Зазначте показники, яких буде достатньо для обчислення чистого прибутку підприємства:

- а) прибуток від реалізації продукції;
- б) податок на прибуток і платежі за ресурси (за землю і транспортні засоби);
- в) фінансовий результат від надзвичайних подій;
- г) прибуток від звичайної діяльності до оподаткування;
- д) сплачений податок на прибуток.

15. Можливі такі напрями використання чистого прибутку:

- а) сплата комунального податку;
- б) сплата податку на прибуток;
- в) виплата дивідендів;
- г) створення резервного фонду.

Література [1–5; 13; 15; 18]

Тема 5. Оподаткування підприємств

Сутність податків та їх функції.

Класифікація податків за трьома ознаками залежно: від органу, що утримує податки і розпоряджається ними; від використання податку; від об'єкта оподаткування і взаємовідносин платника та держави.

Податкова система України: загальнодержавні податки та інші обов'язкові платежі; місцеві податки, збори та інші обов'язкові платежі. Загальні стратегічні цілі оподаткування підприємств.

Види прямого оподаткування і його роль у системі фінансового регулювання (особисті податки, реальні податки).

Види непрямих податків, їх переваги і недоліки.

Податок із власників транспортних засобів.

Місцеві податки та збори.

Оподаткування суб'єктів малого бізнесу. Порядок переходу та сплати. База та ставки оподаткування: переваги та недоліки застосування. Спецпатент: переваги та недоліки застосування.

Оподаткування фізичних осіб і фінанси підприємства.

Вплив прямих та непрямих податків на фінансові результати діяльності підприємства.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем

теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: набути навичок нарахування і сплати податкових та інших обов'язкових платежів, а також навчитись оцінювати вплив податків на фінансові результати діяльності підприємства.

Самостійна робота:

- 1) розрахувати суми податку на прибуток, ПДВ та інших непрямих податків, які необхідно сплатити підприємству (варіанти вихідних даних сформувані самостійно);
- 2) визначити суми обов'язкових платежів підприємства до соціальних фондів (суму до фонду заробітної плати вибрати самостійно);
- 3) використовуючи інформацію звіту про фінансові результати підприємства, оцінити вплив прямих та непрямих податків на фінансові результати діяльності підприємства;
- 4) підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Оподаткування підприємств — складова податкової системи України.
 - Реалізація стимулюючої та регулюючої функцій податків, які сплачують підприємства.
 - Оптимальний варіант оподаткування для малого підприємства.
 - Оподаткування сільськогосподарських підприємств.
- 5) Навести визначення ключових термінів: *податкова система України, загальнодержавні податки, обов'язкові платежі, місцеві податки та збори, елементи оподаткування, податкова база, податкова ставка, суб'єкт оподаткування, об'єкт оподаткування, носій податку, джерело сплати податку, пряме оподаткування, непрямі податки, особисті податки, податок на прибуток, податок на додану вартість, податок із власників транспортних засобів, комунальний податок, акцизний збір, мито, податок з реклами, оподаткування суб'єктів малого бізнесу, спецпатент, оподаткування фізичних осіб.*

Питання для самоконтролю та дискусії

1. Система оподаткування підприємств.
2. Оподаткування прибутку підприємств.

3. Нарахування непрямих податків.
4. Місцеві податки і збори, які сплачують підприємства.
5. Розрахунки податкових платежів за місцевими податками.
6. Особливості оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

Тести

1. Об'єкт оподаткування ПДВ – це:

- а) собівартість випущеної продукції;
- б) вартість відвантаженої покупцям продукції в оптових цінах;
- в) відпускна ціна відвантаженої продукції, включаючи акцизний збір;
- г) відпускна ціна відвантаженої продукції, включаючи акцизний збір і ПДВ;
- д) прибуток від реалізації продукції.

2. Зазначте, які з названих обов'язкових платежів підприємства належать до місцевих податків:

- а) податок за землю;
- б) комунальний податок;
- в) відрахування до Пенсійного фонду України;
- г) плата за використання місцевої символіки.

3. Джерела сплати податку на прибуток – це:

- а) собівартість продукції;
- б) загальний отриманий прибуток;
- в) чистий прибуток;
- г) виручка від реалізації продукції;
- д) податковий кредит.

4. Зазначте об'єкт оподаткування для обчислення акцизного збору за умови використання відсоткової ставки:

- а) собівартість продукції;
- б) ціна виробника (оптова ціна);
- в) ціна виробника + акцизний збір;
- г) ціна виробника + ПДВ;
- д) ціна виробника + акцизний збір + ПДВ.

5. Зазначте показники, які використовують для обчислення податку на прибуток:

- а) загальний отриманий прибуток;
- б) чистий прибуток;
- в) валові витрати;
- г) нараховані амортизаційні відрахування;
- д) скоригований валовий дохід.

6. Об'єкт для визначення відрахувань на обов'язкове державне пенсійне страхування — це:

- а) чистий прибуток підприємства;
- б) сума нарахованої заробітної плати;
- в) виплачена основна і додаткова заробітна плата;
- г) сума нарахованих дивідендів.

7. Зазначте, в якому з елементів оподаткування найбільше виявляється регулююча функція податків:

- а) визначення об'єкта оподаткування;
- б) визначення джерела сплати податків;
- в) встановлення ставок податків;
- г) встановлення термінів сплати податків;
- д) надання податкових пільг.

8. Зазначте, за використання якого джерела сплати податків найбільше виявляється їх регулююча функція:

- а) балансовий прибуток;
- б) собівартість продукції;
- в) виручка від реалізації продукції;
- г) прибуток від реалізації продукції;
- д) амортизаційні відрахування.

9. Зазначте, яка з методик визначення ставок оподаткування позитивніше впливає на фінансово-господарську діяльність підприємства:

- а) в абсолютних сумах з одиниці продукції, що реалізується;
- б) у відсотках до об'єкта оподаткування — універсальні ставки;
- в) у відсотках до об'єкта оподаткування — диференційовані ставки;
- г) у відсотках до об'єкта оподаткування — прогресивні ставки;
- д) у відсотках до об'єкта оподаткування — регресивні ставки.

10. Зазначте, який спосіб надання податкових пільг позитивніше впливає на регулюючу функцію податків:

- а) пільги для окремих платників податків;
- б) пільги щодо окремих об'єктів оподаткування;
- в) пільги щодо термінів сплати податків;
- г) відшкодування сплачених податків;
- д) надання податкового кредиту.

11. Зазначте найсуттєвіший недолік діючої системи оподаткування підприємств в Україні:

- а) високі ставки податків;
- б) велика кількість податків;
- в) недостатня кількість податкових пільг;
- г) нестабільність законодавства з питань оподаткування.

12. Зазначте суми надходження коштів, які не включаються до складу скоригованого валового доходу платника податку на прибуток:

- а) дохід від реалізації цінних паперів;
- б) дохід від надання фінансових послуг;
- в) сума ПДВ, отриманого у складі ціни реалізації продукції;
- г) сума невикористаної частини коштів, що повертаються зі страхового резерву;
- д) дохід від операції лізингу (оренди).

13. Зазначте, як може вплинути на фінансово-господарську діяльність підприємств-виробників звільнення їх продукції від акцизного збору:

- а) зменшить собівартість продукції;
- б) збільшить прибуток від реалізації продукції;
- в) підвищить рентабельність виробництва продукції;
- г) зменшить іммобілізацію оборотних коштів;
- д) збільшить обсяги виробництва і реалізації підакцизних товарів.

14. Зазначте можливі наслідки негативного впливу сплати вхідного ПДВ на фінансову діяльність підприємства — платника податку (вхідний ПДВ відшкодовується підприємству):

- а) підвищення ціни на продукцію;
- б) зменшення прибутку від реалізації продукції;

- в) зниження рентабельності підприємства;
- г) підвищення собівартості продукції.

15. Зазначте, які фактори впливають на розмір ставки податку з власників транспортних засобів (автомобілів):

- а) потужність двигуна автомобіля;
- б) пробіг автомобіля;
- в) екологічний стан автомобіля;
- г) дата випуску (виробництва) автомобіля;
- д) вантажопідйомність автомобіля.

16. Зазначте фактори, що впливають на абсолютну суму податку на транспортні засоби, який сплачує підприємство:

- а) прибуток, отриманий від експлуатації транспортних засобів;
- б) загальний прибуток підприємства;
- в) кількість транспортних засобів, які є у власності підприємства;
- г) кількість транспортних засобів, узятих підприємством в оренду;
- д) потужність двигунів транспортних засобів.

17. Зазначте основну мету здійснених змін щодо оподаткування малого підприємництва:

- а) спрощення порядку оподаткування;
- б) зменшення податкового навантаження на виробника;
- в) збільшення надходження коштів до бюджету;
- г) підвищення рентабельності малого підприємництва;
- д) сприяння розвитку малого підприємництва.

18. Зазначте джерело сплати єдиного податку із суб'єктів малого підприємництва (юридичних осіб):

- а) загальний прибуток;
- б) амортизаційні відрахування;
- в) виручка від реалізації продукції (робіт, послуг);
- г) чистий прибуток.

19. Зазначте, які фактори впливають на розмір єдиного податку із суб'єктів малого підприємництва (юридичних осіб):

- а) виручка від реалізації продукції;
- б) обсяг реалізації продукції;
- в) розмір ставки єдиного податку;
- г) податок на прибуток, який сплачує мале підприємство.

Література [1–5; 13; 15; 18]

Змістовий модуль II. Основи забезпечення підприємства фінансовими ресурсами

Тема 6. Основи організації оборотних коштів підприємств

Сутність, склад і структура оборотних коштів. Розміщення оборотного капіталу.

Принципи організації оборотних коштів. Класифікація оборотних коштів.

Необхідність і способи визначення потреби в оборотних коштах. Розрахунок нормативу оборотних коштів за економічним (аналітичним) методом.

Шляхи формування та поповнення оборотних коштів. Використання банківських кредитів. Залучення коштів інших суб'єктів господарювання.

Шляхи прискорення обертання оборотних коштів. Вплив розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємств.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: навчитись оцінювати динаміку, структурну динаміку та ефективність використання оборотних коштів підприємства, а також вплив розміщення оборотного капіталу на фінансовий стан підприємств.

Самостійна робота:

- 1) використовуючи інформацію фінансової звітності, оцінити динаміку та структурну динаміку оборотних активів підприємства;
- 2) розрахувати прямі показники обіговості та тривалість одного обороту у днях у загальних оборотних коштах та в розрізі складових оборотних активів, в які вони розміщені, для двох підприємств. Зробити висновки про ефективність використання оборотних коштів;
- 3) оцінити ефективність використання оборотного капіталу підприємства у звітному періоді порівняно з попереднім звітним періодом, якщо відомо:

	звітний період, тис. грн.	попередній звітний період, тис. грн.
чистий дохід (виручка) від реалізації	930	720
середня вартість дебіторської заборгованості	120	80
Середня вартість виробничих запасів	500	550
Середня вартість готової продукції	150	180
Середні залишки грошових коштів та їх еквівалентність	100	110

- 4) визначити норматив оборотних коштів за незавершеним виробництвом за такими даними: обсяг випуску товарної продукції в IV кварталі планового року за виробничою собівартістю – 26700 грн; тривалість виробничого циклу – 40 днів; виробнича собівартість одиниці випущеної продукції – 370 грн; у тому числі вартість матеріалів при запуску у виробництво – 210 грн; вартість наступних витрат – 160 грн;
- 5) підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.
- Вплив розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємства.

Питання для самоконтролю та дискусії

1. Оборотні кошти: поняття і структура.
2. Кругообіг оборотних коштів підприємств.
3. Сутність оборотних активів, їх склад, структура та джерела формування.
4. Нормування оборотних коштів.
5. Показники стану і використання оборотних коштів.

Тести

1. Оборотні кошти підприємства – це:

- а) гроші в касі підприємства, на розрахункових і валютних рахунках, у розрахунках;
- б) кошти, авансовані у виробничі оборотні фонди та фонди обігу;
- в) оборотні активи;
- г) предмети праці.

2. Оборотні фонди – це:

- а) оборотні кошти у виробництві;
- б) незавершене виробництво;
- в) готова продукція;
- г) оборотні активи.

3. Фонди обігу – це:

- а) дебіторська заборгованість;
- б) незавершене виробництво;
- в) готова продукція;
- г) оборотні активи.

4. Зазначте, яка частина оборотних коштів обслуговує сферу обігу:

- а) готова продукція на складі;
- б) готова продукція, грошові кошти і кошти в розрахунках;
- в) кошти на рахунках у банках і касі, у розрахунках, дебіторська заборгованість;
- г) готова продукція, що відвантажена.

5. Принципи організації оборотних коштів – це:

- а) оборотні виробничі фонди;
- б) виробничі запаси;
- в) фонди обігу;
- г) оборотні виробничі фонди і готова продукція.

6. Зазначте, за допомогою яких показників можна визначити потребу підприємств в оборотних коштах у незавершеному виробництві:

- а) тривалістю виробничого циклу;
- б) кількістю продукції, що випускається;

- в) одноденних витрат у незавершеному виробництві за планом на IV квартал за виробничою собівартістю;
- г) коефіцієнтом зростання витрат.

7. Зазначте, які показники необхідні для нормування оборотних коштів у запасах готової продукції:

- а) норма запасу оборотних коштів щодо готової продукції;
- б) одноденний випуск продукції в IV кварталі планового року за виробничою собівартістю;
- в) середні залишки оборотних коштів на початок планового року;
- г) випуск товарної продукції у плановому році.

8. Зазначте, які показники потрібні для визначення потреб в оборотних коштах економічним методом:

- а) середні залишки оборотних коштів на початок планового року;
- б) зміни обсягу виробництва продукції;
- в) розмір “виробничого” нормативу на початок планового року;
- г) розмір “невиробничого” нормативу на початок планового року.

9. Зазначте, які джерела формування оборотних коштів можна зарахувати до власних і прівірняних до них:

- а) сума статутного капіталу;
- б) кредиторська прострочена заборгованість;
- в) сума статутного капіталу, зменшена на суму залишкової вартості основних фондів і збільшена на суму нерозподіленого прибутку;
- г) сума сталих пасивів.

10. Показники ефективності використання оборотних коштів — це:

- а) фондівдача;
- б) коефіцієнт обертання;
- в) коефіцієнт ефективності;
- г) коефіцієнт завантаження.

11. Зазначте, які напрями розміщення оборотних коштів можна зарахувати до високоліквідних активів:

- а) матеріальні оборотні активи;
- б) цінні папери;
- в) товари відвантажені;
- г) дебіторська заборгованість.

12. Зазначте, які напрями розміщення оборотних коштів можна зарахувати до середньоліквідних активів:

- а) товари відвантажені;
- б) матеріальні оборотні кошти;
- в) дебіторська заборгованість;
- г) гроші на банківських рахунках і в касі підприємства.

13. Зазначте, які напрями розміщення оборотних коштів можна віднести до низьколіквідних активів:

- а) дебіторську заборгованість;
- б) гроші на банківських рахунках і в касі підприємства;
- в) товари відвантажені;
- г) матеріальні оборотні засоби.

Література [1–5; 8–10; 13–15; 18]

Тема 7. Кредитування підприємств

Необхідність залучення кредитів. Сутність кредитів. Розрахунок потреби у кредитних коштах. Класифікація кредитів, що надаються підприємствам.

Види банківських кредитів та їх характеристика. Умови та порядок банківського кредитування, кредитна угода, її складові. Гарантування повернення кредитів. Проценти за кредит. Порядок погашення банківського кредиту підприємством. Фінансування витрат підприємства при сплаті процентів за кредит.

Небанківське комерційне кредитування підприємств. Роль векселя в комерційному кредитуванні.

Лізингове кредитування підприємств: сутність, об'єкти та суб'єкти. Взаємодія учасників лізингового бізнесу. Лізингова угода. Лізингові платежі.

Державне кредитування підприємств. Фінансування інвестиційних потреб підприємств через систему бюджетних позик.

Кредитування підприємств за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств та кредитних угод.

Мета завдання: навчитись оцінювати кредитоспроможність підприємства та виконувати розрахунки щодо обслуговування кредитів.

Самостійна робота:

- 1) визначити суму плати за користування кредитом, якщо відомо: підприємству надано кредит з 1 січня поточного року в розмірі 480 тис. грн строком на 4 місяці. Кожного місяця воно повертало 120 тис. грн. Залишок кредиту в розмірі 120 тис. грн було повернуто із затриманням на 15 днів;
- 2) визначити суму плати за користування кредитом, якщо відомо: підприємство 1 березня поточного року одержало кредит на суму 500 тис. грн строком на 3 місяці під 20 % річних. За місяць банк збільшив плату за кредит на 5 %, а ще за місяць до 25 %. Визначити, яку суму коштів підприємство поверне банку 1 червня поточного року;
- 3) визначити, яку суму коштів поверне підприємство комерційному банку, якщо кредит у сумі 35 тис. грн надано 1 лютого поточного року на 5 місяців під 20 % річних; при цьому з 1 квітня ставка знизилась до 18 % річних, а з 15 травня — до 15 %. У кредитному договорі передбачається, що кредит повертатиметься банку щомісячно рівними частинами;
- 4) підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Напрями підвищення ефективності використання підприємствами банківських кредитів.
- Переваги та недоліки комерційного кредитування підприємств.
- Лізинг і довгостроковий банківський кредит.

Питання для самоконтролю та дискусії

1. Класифікація кредитів.
2. Види банківського кредитування підприємств.
3. Комерційне кредитування підприємств.
4. Особливості лізингового кредиту.
5. Державне кредитування підприємств.

Тести

1. Кредитні відносини — це такі:

- а) пов'язані із процесом розподілу та перерозподілу капіталу;
- б) що виникають у сфері виробництва продуктів для їх використання;
- в) пов'язані із заборгованістю одного з учасників економічної чи фінансової операції;
- г) що пов'язані з необхідністю забезпечити безперервність зміни форм вартості валового національного продукту у процесі його руху.

2. Вкажіть правильне виначення економічної сутності кредиту:

- а) форма руху позичкового капіталу, що надається на умовах повернення;
- б) економічні відносини між кредитором і кредитодержувачем;
- в) рух вартості у сфері товарного обміну;
- г) позичка у грошовій або товарній формі на умовах повернення.

3. Об'єктами кредитування можуть бути:

- а) грошові кошти;
- б) товарно-матеріальні цінності;
- в) виконані роботи чи надані послуги;
- г) держава;
- д) підприємства та господарські товариства.

4. Зазначте, на які цілі надається банківський кредит:

- а) фінансування оборотного капіталу;
- б) покриття збитків від господарської діяльності;
- в) викуп приватизованого підприємства;
- г) збільшення статутного фонду банку.

5. До видів банківського кредиту належать:

- а) авальний кредит;
- б) комерційний кредит;
- в) лізинг;
- г) державний кредит.

6. Об'єктом лізингу можуть бути:

- а) машини та обладнання;
- б) транспортні засоби;
- в) засоби обчислювальної техніки;
- г) виробничі будівлі та споруди.

7. Ломбардний кредит — це:

- а) надання кредиту однією фізичною особою іншій;
- б) надання під заставу депонованих у банку цінних паперів;
- в) такий, що надається під заставу майна;
- г) різновид споживчого кредиту.

8. Факторинг — це:

- а) купівля банком у клієнта права на вимогу боргу;
- б) діяльність комерційного банку за дорученням;
- в) посередництво в одержанні клієнтом боргу;
- г) здача в оренду на тривалий термін предметів довгострокового користування.

9. Комерційний кредит — це економічні відносини, що виникають між:

- а) підприємствами;
- б) комерційними банками і підприємствами;
- в) державою та комерційними банками;
- г) державою та підприємствами.

10. Лізинговий кредит — це:

- а) надання суб'єктами господарювання взаємного кредиту у вигляді відстрочення платежу за продані товари й надані послуги;
- б) надання суб'єктами господарювання взаємного відстрочення платежів за товарно-матеріальні цінності;
- в) взаємне передання суб'єктами господарювання матеріальних цінностей на умовах оренди;
- г) правильної відповіді немає.

11. Погашення кредиту частинами, що зменшуються, називається:

- а) достроковим погашенням;
- б) одночасним погашенням;
- в) погашенням із розстроченням платежу;
- г) регресивним погашенням.

12. Зазначте, з якого моменту повинні нараховуватися відсотки за користування кредитом:

- а) підписання кредитної угоди;
- б) надходження кредиту на рахунок позичальника;
- в) погашення першої частини кредиту позичальника;
- г) отримання доходу за рахунок кредиту.

Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Сутність основних засобів та їх відтворення.

Функції основних засобів підприємства. Структура основних засобів підприємства. Виробничі і невиробничі основні засоби. Класифікація основних виробничих засобів. Складові невиробничих основних засобів. Технічна озброєність підприємств. Активна і пасивна частина основних фондів та їх ознаки. Знос та амортизація основних засобів.

Первинна, відновна й залишкова вартості основних засобів. Балансова вартість основних засобів. Індексція основних засобів та порядок її здійснення. Джерела формування основних засобів: статутний фонд; прибуток; амортизаційні відрахування; банківський кредит; лізинг; інші залучені кошти (кредиторська заборгованість, випуск облігацій тощо).

Визначення термінів “основні фонди”, “основні засоби”, “основні кошти”.

Нематеріальні активи: призначення, ознаки, оцінка. Класифікація нематеріальних активів за ознаками. Амортизація нематеріальних активів.

Амортизаційний фонд у просторовому відтворенні основних засобів. Розрахунок амортизаційних відрахувань. Норми амортизації. Методи амортизації.

Розрахунок показників руху основних фондів (надходження, вибуття, середньорічна вартість об'єкта). Показники ефективності використання основних засобів. Сутність і склад капітальних вкладень. Джерела і порядок їх фінансування. Фінансування ремонту основних засобів.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем

теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: навчитись оцінювати стан, динаміку та ефективність використання основного капіталу підприємства.

Самостійна робота:

- 1) використовуючи інформацію балансу основних засобів, розрахувати показники стану й ефективності використання основних засобів за звітний і попередні звітні періоди та зробити висновки;
- 2) розрахувати суму амортизації за кожним з визначених в П(с)БО методів та зробити висновки;
- 3) підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Шляхи підвищення ефективності використання основного капіталу підприємства.
- Формування амортизаційної політики підприємства.
- Відтворення основного капіталу підприємства.

Питання для самоконтролю та дискусії

1. Відтворення основного капіталу.
2. Порядок нарахування амортизації.
3. Показники оцінки майнового стану підприємства.
4. Показники стану і використання основних засобів.
5. Фінансування ремонту основних виробничих засобів.
6. Сутність і склад капітальних вкладень.
7. Джерела фінансування капітальних вкладень.

Відкриті тести

1. Основні засоби — це...
2. Знос основних засобів — це...
3. Амортизація — це...
4. Основні засоби відображаються в балансі за ... та ... вартістю.
5. Первісна вартість основних засобів — це...
6. Справедлива вартість основних засобів — це...
7. Переоцінена вартість основних засобів — це...
8. Справедлива вартість основних засобів — це...
9. Ліквідаційна вартість основних засобів — це...
10. Вартість основних засобів, що амортизується, — це...

11. Для оцінки стану основних засобів розраховуються такі показники: ...
12. Для оцінки руху основних засобів розраховуються такі показники: ...
13. Для оцінки ефективності використання підприємством основних засобів розраховуються такі показники: ...
14. Для оцінки забезпеченості підприємства основними засобами розраховуються такі показники: ...
15. Суму амортизаційних відрахувань можна визначити такими методами: ...

16. Основні засоби – це:

- а) частина матеріальних активів, що багаторазово беруть участь у процесі виробництва;
- б) матеріальні цінності, що використовуються у виробничій діяльності підприємства протягом одного календарного року з дня введення їх в експлуатацію, а також предмети вартістю за одиницю понад 500 грн (за ціною придбання);
- в) матеріальні активи, що тривалий час перебувають у незмінній натурально-речовій формі;
- г) матеріальні цінності, що поступово переносять свою вартість на вироблений продукт.

17. Відтворення основних засобів – це:

- а) процес безперервного оновлення основних виробничих засобів;
- б) заміна окремих зношених частин основних засобів;
- в) придбання нових основних засобів;
- г) заміна зношеного устаткування на нове.

18. Знос основних засобів – це:

- а) втрата вартості основними засобами у процесі їх експлуатації;
- б) заміна зношених основних засобів через капітальне будівництво;
- в) матеріальне зношування окремих елементів основних засобів та заміна їх через капітальне будівництво або капітальний ремонт;
- г) заміна основних засобів внаслідок запровадження нового, прогресивнішого обладнання.

19. Амортизація — це:

- а) процес поступового перенесення вартості основних виробничих засобів і нематеріальних активів з урахуванням витрат на їх придбання, виготовлення або поліпшення;
- б) поступове зниження вартості основних засобів внаслідок їх зносу;
- в) поступове перенесення вартості основних виробничих засобів на вироблену продукцію;
- г) поступове перенесення вартості зносу основних засобів на вартості витрати виробництва.

20. Зазначте, за яких умов підприємства мають право застосовувати щорічну індексацію основних засобів:

- а) щорічна індексація основних засобів здійснюється підприємствами всіх форм власності за умови, що минулорічний рівень інфляції перевищує понад 5 %;
- б) щорічна індексація основних засобів здійснюється підприємствами з дозволу Кабінету Міністрів України;
- в) щорічна індексація основних засобів здійснюється підприємствами самостійно за умови, коли застосовується прискорена амортизація основних засобів;
- г) щорічна індексація основних засобів здійснюється підприємствами всіх форм власності самостійно за умови, що минулорічний рівень інфляції перевищував понад 10 %.

21. Прискорена амортизація — це:

- а) метод визначення амортизації основних засобів за нормами, що перевищують офіційно затверджені норми амортизаційних відрахувань;
- б) визначення амортизації за нормами, затвердженими Кабінетом Міністрів України.
- в) визначення амортизації за нормами, затвердженими законодавчими актами;
- г) визначення амортизації за звичайними нормами, збільшеними вдвічі.

22. Зазначте, як визначаються суми амортизаційних відрахувань звітного періоду:

- а) множенням середньорічної вартості основних виробничих засобів на норму амортизаційних відрахувань;
- б) множенням балансової вартості основних засобів на норму амортизаційних відрахувань;
- в) множенням балансової вартості основних засобів на початок звітного кварталу на норму амортизаційних відрахувань;
- г) за нормами амортизації балансової вартості груп основних засобів на початку звітного періоду.

23. Зазначте, які з названих показників безпосередньо впливають на розмір амортизаційних відрахувань:

- а) сума нарахованого зносу, фондовіддача основних засобів, сума отриманого прибутку, рівень інфляції;
- б) сума введених основних засобів у звітному періоді, рентабельність основних засобів, коефіцієнти вибуття та оновлення основних засобів;
- в) сума оборотних активів, сума введених основних засобів у звітному періоді, вартість виробленої продукції за звітний період, коефіцієнт приросту основних засобів;
- г) балансова вартість основних засобів на початок звітного періоду, норма амортизаційних відрахувань, структура основних засобів, терміни експлуатації основних засобів.

24. Вплив прискореної амортизації основних засобів:

- а) сприяє збільшенню прибутку від реалізації продукції;
- б) зумовлює збільшення суми податку на прибуток;
- в) сприяє прискоренню процесу формування власних фінансових ресурсів;
- г) зумовлює збільшення валових витрат та зменшення суми податку на прибуток.

Література [1–5; 13–15; 18]

Тема 9. Фінансово-інвестиційна діяльність підприємства

Сутність інвестування. Реальні та фінансові інвестиції. Фінансові активи в умовах ринку: класифікація, дохідність, ризик. Прийняття рішення про капіталовкладення.

Зміна вартості грошей у часі. Урахування зміни вартості грошей у часі при оцінюванні інвестиційних проектів. Процедура дисконтування. Термін окупності та життєвий цикл проекту.

Методи оцінювання ефективності інвестиційних проектів. Визначення вартості проекту теперішньої та майбутньої. Використання показників внутрішньої норми прибутку та індекс рентабельності проекту.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків.

Мета завдання: навчитися розраховувати показники та оцінювати ефективність інвестиційних проектів.

Самостійна робота:

- 1) оцінити ефективність інвестиційного проекту (за індивідуально отриманим варіантом);
- 2) навести визначення ключових термінів: *інвестиції, інвестиційний процес, реальні та фінансові інвестиції, учасники інвестиційної діяльності, інвестиційний проект, критерії оцінки інвестиційних проектів, майбутня вартість, коефіцієнт дисконтування, чиста теперішня вартість (чиста приведена вартість), індекс рентабельності, внутрішня норма прибутку, життєвий цикл проекту, термін окупності проекту, моніторинг та постаудит капіталовкладень.*

Питання для самоконтролю та дискусії

1. Відмінності між реальними і фінансовими інвестиціями.
2. Функції учасників інвестиційних процесів.
3. Сутність рішення про інвестиційний проект.
4. Поняття інвестиційної програми.
5. Показники для оцінки доцільності інвестиційного проекту.

Література [1–5; 11; 13–15; 18]

Тема 10. Оцінювання фінансового стану підприємства

Основні принципи і послідовність аналізу та оцінювання фінансового стану підприємства. Експрес-аналіз фінансового стану підприємства та етапи його здійснення: підготовчий; попередній огляд фінансової звітності та економічне читання; аналіз звітності. Ба-

ланс підприємства та його складові. Оцінка економічного потенціалу суб'єкта господарювання. Оцінка результатів фінансово-господарської діяльності.

Деталізований аналіз фінансового стану підприємства та послідовність його виконання. Показники оцінки майнового стану. Оцінка ліквідності та платоспроможності. Оцінка фінансової стійкості. Оцінка ділової активності. Оцінка прибутковості, рентабельності. Оцінка вірогідності банкрутства підприємства.

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: навчитися розраховувати показники та оцінювати фінансовий стан підприємства, у тому числі фінансову ліквідність та незалежність.

Самостійна робота:

- 1) за даними балансу підприємства розрахувати й оцінити зміну протягом звітного періоду (висновок):
 - коефіцієнта абсолютної ліквідності;
 - коефіцієнта критичної ліквідності;
 - коефіцієнта поточної ліквідності;
 - коефіцієнта маневреності;
 - коефіцієнта автономності;
 - співвідношення залучених і власних коштів;
 - коефіцієнта довгостроковості залучення позичкових коштів;
 - коефіцієнта кредиторської заборгованості;
 - коефіцієнта короткострокової заборгованості;
- 2) визначити коефіцієнти ліквідності за наведеними даними:
 - а) виробничі засоби — 49000 тис. грн; готова продукція — 30500 тис. грн; незавершене виробництво — 12500 тис. грн;
 - б) грошові кошти — 102500 тис. грн; цінні папери та інші короткострокові фінансові вкладення — 8200 тис. грн;
 - в) короткострокові позичкові кошти — 98100 тис. грн; розрахунки з кредиторами — 84500 тис. грн;

- 3) визначити коефіцієнти ліквідності та платоспроможності підприємства, зробити висновки, якщо в балансі відображені такі показники:

	на початок року, тис. грн.	на кінець року, тис. грн.
виробничі запаси	35000	45000
готова продукція	25000	20000
незавершене виробництво	12000	15000
грошові кошти	250000	302000
короткострокові позичкові кошти	47000	95000
розрахунки з кредиторами за товари	150000	220000
довгострокові позичкові кошти	82000	75000
статутний фонд	925000	985000
розрахунки щодо заробітної плати	75000	102000
розрахунки з бюджетом і позабюджетними фондами	180000	245000;

- 4) за даними бухгалтерського балансу визначити тип фінансової стійкості підприємства на початок і на кінець періоду; зробити висновок;
- 5) за даними бухгалтерського балансу визначити коефіцієнти ліквідності та характеризувати платоспроможність підприємства на початок і на кінець періоду; зробили висновок;
- 6) навести визначення ключових термінів: *фінансовий стан підприємства, фінансова звітність, склад фінансової звітності, бухгалтерський баланс підприємства, активи, зобов'язання, огляд фінансової звітності, експрес-оцінка фінансового стану підприємства, фінансова стійкість підприємства, платоспроможність підприємства, ліквідність активів, ліквідність підприємства, звіт про фінансові результати та його складові, деталізований аналіз фінансового стану, показники оцінки майнового стану, оцінка ліквідності та платоспроможності, оцінка фінансової стійкості, оцінка ділової активності, оцінка прибутковості, рентабельності, ймовірності банкрутства підприємства, комплексна оцінка фінансового стану підприємства.*

Питання для самоконтролю та дискусії

1. Фінансова звітність – основа оцінки фінансового стану підприємства.
2. Структура балансу підприємства.
3. Аналіз звіту про фінансові результати.
4. Ліквідність підприємства, її показники та методи розрахунку.
5. Показники ліквідності та платоспроможності.
6. Оцінка фінансової стійкості підприємств.

Тести

1. До складу публічної фінансової звітності входять: ...
2. Баланс – це ...
3. Основними елементами балансу є ...
4. До основних елементів звіту про фінансові результати належать...
5. Аналітичне значення балансу полягає в тому, що...
6. Аналітичне значення звіту про фінансові результати полягає в тому, що...
7. Значення звіту про рух грошових коштів як інформаційної бази фінансового аналізу полягає в тому, що...
8. Події після дати балансу відображають...
9. У звіті про власний капітал міститься інформація про ...
10. Примітки до фінансових звітів містять інформацію про ... і складаються відповідно до...
- 11. Фінансова звітність підприємства повинна складатися на основі:**
 - а) книги реєстрації господарських операцій;
 - б) первинної бухгалтерської документації;
 - в) даних бухгалтерського обліку підприємства;
 - г) бухгалтерських проведення.
- 12. Для підприємств іноземних суб'єктів господарської діяльності національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в Україні встановлюється:**
 - а) додаткова фінансова звітність;
 - б) особливі форми фінансової звітності;
 - в) скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати;
 - г) форма фінансової звітності для суб'єктів малого підприємства.

13. Підприємства, що мають дочірні підприємства, зобов'язані складати та подавати:

- а) консолідовану фінансову звітність;
- б) звіти про господарські операції дочірніх підприємств;
- в) звіти про власні господарські операції та господарські операції дочірніх підприємств;
- г) звіти про власні господарські операції та консолідовану фінансову звітність.

14. Фінансова звітність містить такі складові:

- а) баланс та примітки до фінансових звітів;
- б) баланс і звіт про прибутки та збитки;
- в) звіт про прибутки та збитки, звіт про чистий рух грошових коштів;
- г) ... (якщо потрібно, дописати).

15. Мета складання фінансової звітності — це надати користувачам:

- а) повну, правдиву та неупереджену інформацію;
- б) інформацію про фінансовий стан підприємства;
- в) інформацію про результати діяльності та рух коштів підприємства;
- г) фінансові звіти.

16. Порядок надання фінансової звітності користувачам визначається:

- а) чинним законодавством;
- б) Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”;
- в) П(с)БО № 1;
- г) національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

17. Фінансова звітність забезпечує інформаційні потреби користувачів щодо:

- а) розробки управлінських рішень;
- б) розробки заходів виконання підприємством своїх зобов'язань;
- в) забезпеченості зобов'язань підприємства;

- г) оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
- д) ... (якщо потрібно, дописати).

18. За інформацією, що міститься у фінансовій звітності підприємства, можна:

- а) визначити дивіденди, що підлягають розподілу;
- б) зробити висновок щодо участі в капіталі підприємства;
- в) оцінити якість управління;
- г) ... (якщо потрібно, дописати).

19. До фінансової звітності підприємства включаються:

- а) лише показники діяльності підприємства;
- б) лише показники діяльності підприємства та його філій;
- в) показники діяльності філій, представництв, відділень підприємства;
- г) показники діяльності підприємства та його відокремлених підрозділів.

20. За якісними характеристиками фінансова звітність повинна містити лише:

- а) інформацію, що впливає на прийняття рішень користувачами;
- б) інформацію, що дає змогу вчасно оцінити минулі, нинішні та майбутні події;
- в) опис основної діяльності підприємства;
- г) звіти за два періоди.

21. До якісних характеристик фінансової звітності належать:

- а) наявність показників діяльності філій;
- б) дохідливість;
- в) наявність даних за попередній звітний період;
- г) достовірність;
- д) доречність;
- е) порівнянність.

22. Бухгалтерський баланс підприємства — це:

- а) сума активів та пасивів;
- б) сума активів зобов'язань та власного капіталу;
- в) звіт про фінансовий стан підприємства, що відображає на певну дату його актив, зобов'язання і власний капітал;
- г) відображення вартості майна підприємства за звітний період.

23. Активи – це:

- а) ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких сприятиме економічним вигодам у майбутньому;
- б) вартість майна підприємства;
- в) сума оборотного та необоротного майна підприємства на певну дату;
- г) грошові кошти та їх еквіваленти.

24. Зобов'язання – це:

- а) фінансові інвестиції та довгострокова і короткострокова кредиторська заборгованість;
- б) короткострокові та довгострокові фінансові інвестиції;
- в) заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої може призвести до зменшення ресурсів підприємства, що становлять економічні вигоди;
- г) забезпечення наступних витрат.

25. Звіт про рух грошових коштів – це звіт:

- а) про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства;
- б) який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;
- в) про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

26. Звіт про фінансові результати – це звіт:

- а) про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства;
- б) який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;
- в) про фінансовий стан підприємства, що відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал;
- г) який відображає надходження і видатки грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді;
- д) перевищення витрат над доходом, для отримання якого були здійснені ці витрати.

27. Звіт про власний капітал — це звіт:

- а) про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства;
- б) який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;
- в) про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал;
- г) який відображає надходження і видатки грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді;
- д) про перевищення витрат над доходом, для отримання якого були здійснені ці витрати.

28. Балансовий звіт — це звіт:

- а) про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства;
- б) який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;
- в) про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал;
- г) який відображає надходження і видатки грошових коштів внаслідок діяльності підприємства у звітному періоді;
- д) про перевищення витрат над доходом, для отримання якого були здійснені ці витрати.

29. Інформація, яка міститься у фінансовій звітності, за П(с)БО поділяється на таку, яка може бути:

- а) тільки у фінансових звітах;
- б) тільки у фінансових звітах або тільки у примітках до них;
- в) у фінансових звітах або у примітках до них;
- г) і у фінансових звітах, і в у примітках до них водночас.

30. Оголошення про виплату дивідендів після дати балансу впливає на фінансову звітність підприємства за попередній звітний період такі:

- а) зменшується нерозподілений прибуток у балансі;
- б) збільшується дебіторська заборгованість за розрахунками з учасниками у балансі;
- в) зменшується прибуток від операційної діяльності у звіті про фінансові результати;
- г) розкривається у примітках до фінансових звітів.

31. ВАТу листопаді 1998 року отримало аванс від замовника за продукцію, яка буде вироблена та відвантажена протягом першого півріччя 1999 року. Вкажіть, як ця операція буде відображена у фінансовій звітності ВАТ за 1998 рік:

- а) як витрати майбутніх періодів у балансі;
- б) як надходження грошових коштів від фінансової діяльності у звіті про рух грошових коштів;
- в) як поточні зобов'язання в балансі;
- г) розкриватиметься у примітках як така, що не стосується звітного періоду.

32. Фінансовий стан підприємства — це...

33. До основних характеристик фінансового стану підприємства належать...

34. Сигнальним показником фінансового стану підприємства є...

35. Коефіцієнт покриття визначається як відношення...

36. Ліквідність балансу — це...

37. Аналіз ліквідності балансу здійснюється шляхом...

38. З метою визначення ліквідності балансу активи поділяються на такі групи...

39. З метою визначення ліквідності балансу пасиви поділяються на такі групи...

40. Абсолютна ліквідність визначається на основі таких співвідношень...

41. До відносних показників ліквідності належать...

42. Оцінка ринкової стійкості підприємства здійснюється шляхом...

43. Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) визначається як відношення...

44. Коефіцієнт фінансового ризику визначається як відношення...

45. Маневреність власного капіталу підприємства визначається шляхом...

46. Коефіцієнт довгострокового залучення коштів визначається як відношення....

47. Коефіцієнт критичної ліквідності розраховується так...

48. Коефіцієнт поточної ліквідності розраховується так...

49. Коефіцієнт абсолютної ліквідності розраховується так...

50. Фінансовий стан підприємства характеризується:

- а) сукупністю виробничо-господарських факторів;
- б) системою показників, що відображають наявність фінансових ресурсів;

- в) системою показників, що відображають наявність і формування фінансових ресурсів;
- г) системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

60. Зазначте, які показники належать до групи показників ліквідності та платоспроможності:

- а) коефіцієнт концентрації залученого капіталу;
- б) частка виробничих запасів в активах;
- в) заборгованість кредиторам.

61. Фінансовий стан підприємства — це:

- а) система показників, що відображають наявність, розміщення й використання фінансових показників;
- б) система показників, що відображають ліквідність та платоспроможність підприємства;
- в) система показників, які характеризують фінансову стійкість підприємства.

62. Фінансовий стан підприємства залежить від:

- а) фінансової політики підприємства;
- б) системи показників, що відображають наявність фінансових ресурсів;
- в) обсягу реалізації продукції;
- г) результатів виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності підприємства;
- д) ефективності використання фінансових ресурсів.

63. Зазначте, які показники можна вважати найприйнятнішими для визначення впливу розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємства:

- а) коефіцієнт покриття;
- б) коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- в) коефіцієнт платоспроможності;
- г) частка виробничих оборотних фондів у загальній вартості.

Література [1–5; 11; 13–15; 18]

Тема 11. Фінансове планування на підприємстві

Логіка планово-аналітичної функції в умовах ринкової економіки. Фінансова стратегія підприємства. Зміст, завдання та методи фінан-

сового планування. Зміст фінансового плану та порядок його складання. План доходів і витрат грошових коштів.

План формування та розподілу фінансових ресурсів підприємства (прогнозний баланс). План доходів і витрат підприємства (прогнозний звіт про фінансові результати).

Зміст і значення оперативного фінансового планування.

Оперативний фінансовий план. Платіжний календар та його складові.

Зміст і значення бізнес-плану. Вимоги до оформлення бізнес-плану, його структури та змісту. Мета складання бізнес-плану.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: навчитися розраховувати планові фінансові показники.

Самостійна робота:

- 1) скласти прогнозний баланс активів та пасивів підприємства, використовуючи бухгалтерський баланс за звітний період (показники прогнозного балансу обґрунтувати);
- 2) використовуючи звіт про фінансові результати звітного періоду, скласти прогнозний звіт про фінансові результати (показники обґрунтувати);
- 3) навести визначення ключових термінів: *планово-аналітична функція, бюджетування на підприємстві, фінансова стратегія підприємства, завдання та методи фінансового планування, зміст фінансового планування, план грошових надходжень і видатків (оперативний фінансовий план), план формування та розподілу фінансових ресурсів підприємства (прогнозний баланс), план доходів і витрат підприємства (прогнозний звіт про фінансові результати), платіжний календар, поточні фінансові плани, перспективні фінансові плани, бізнес-план, фінансовий розділ бізнес-плану, підрозділи та показники фінансового розділу бізнес-плану.*

Питання для самоконтролю та дискусії

1. Сутність планово-аналітичної функції.
2. Сутність фінансової стратегії підприємства.

3. Зміст фінансового планування на підприємстві.
4. Завдання фінансового планування на підприємстві.
5. Методи фінансового планування на підприємстві.
6. Зміст плану формування та розподілу фінансових ресурсів підприємства (прогнозного балансу).
7. Порядок складання плану формування та розподілу фінансових ресурсів підприємства (прогнозного балансу).
8. Зміст плану доходів і витрат підприємства (прогнозного звіту про фінансові результати).
9. Порядок складання плану доходів і витрат підприємства (прогнозного звіту про фінансові результати).
10. Зміст і значення оперативного фінансового планування.
11. Баланс надходжень і видатків грошових коштів (оперативний фінансовий план).
12. Платіжний календар та його складові.
13. Зміст та значення бізнес-плану.
14. Вимоги до оформлення бізнес-плану, його структури та змісту.
15. Мета складання фінансового розділу бізнес-плану.
16. Зміст фінансового розділу бізнес-плану.

Тести

1. Зазначте, який із планів не належить до поточних:

- а) план доходів від фінансової діяльності;
- б) план надходжень і видатків грошових коштів;
- в) план податкових платежів;
- г) план формування і використання фінансових ресурсів.

2. Головна мета розробки плану надходжень і видатків грошових коштів полягає в такому:

- а) забезпеченні оптимальної структури активів і пасивів;
- б) забезпеченні постійної платоспроможності підприємства;
- в) підвищенні прибутковості підприємства;
- г) забезпеченні сталого фінансового стану підприємства.

3. Розробка плану формування і використання фінансових ресурсів є таким етапом поточного фінансового планування:

- а) першим;
- б) другим;

- в) передостаннім;
- г) останнім.

4. Зазначте, яке з наведених завдань не вирішує план надходжень і видатків грошових коштів (оперативний фінансовий план):

- а) хронологічне впорядкування надходжень і видатків грошових коштів;
- б) визначення обсягу і структури видатків;
- в) забезпечення покриття видатків фінансовими ресурсами;
- г) законодавчо закріплене зменшення податкових платежів.

Література [1–5; 8–11; 13; 15; 18]

Тема 12. Фінансова санація та банкрутство підприємства

Фінансова криза на підприємстві, фактори її спричинення.

Економічна сутність санації підприємства. Випадки прийняття рішення про фінансову санацію підприємств.

План санації. Санаційний аудит та етапи його здійснення.

Оцінка ситуації підприємства на ринках факторів виробництва та збуту готової продукції.

Форми фінансової санації. Внутрішні джерела фінансової санації підприємства. Санація балансу. Зменшення статутного фонду підприємства. Санація із залученням коштів власників підприємства. Альтернативна санація. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника.

Фінансова участь персоналу в санації підприємства. Державна фінансова підтримка санації підприємства.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: навчитись оцінювати фінансову стійкість підприємства, вчасно встановлювати загрозу кризового фінансового стану складу та ефективність використання фінансових ресурсів підприємства.

Самостійна робота:

- 1) підготувати міні-есе з проблеми “Фактори, що спричиняють фінансову кризу на підприємстві”;

- 2) використовуючи фінансову звітність підприємства, виконати розрахунки щодо прогнозування банкрутства підприємства;
- 3) використовуючи фінансову звітність підприємства, визначити конкретні напрями внутрішньої фінансової санації;
- 4) виконати санацію балансу підприємств;
- 5) розрахувати санаційний прибуток підприємства;
- 6) навести визначення ключових термінів: *фінансова криза на підприємстві, ознаки фінансової кризи, фактори фінансової кризи на підприємстві, фінансова санація підприємства, прийняття рішення про фінансову санацію підприємства, план фінансової санації, концепції фінансової санації, напрями здійснення фінансової санації, санаційний аудит, форми фінансової санації, джерела фінансової санації, класична санація, досудова санація, альтернативна санація, ефективність фінансової санації, банкрутство, фінансові наслідки банкрутства.*

Питання для самоконтролю та дискусії

1. Фактори, що спричиняють фінансову кризу на підприємстві.
2. Економічна сутність санації підприємства.
3. Прийняття рішення про фінансову санацію підприємства.
4. Порядок здійснення фінансової санації підприємства.
5. Внутрішні джерела фінансової санації підприємства.
6. Державна фінансова підтримка санації підприємства.
7. Складання плану фінансової санації підприємства.
8. Санаційний аудит та етапи його здійснення.
9. Форми фінансової санації.
10. Санація балансу. Зменшення статутного фонду підприємства.
11. Санація із залученням коштів власників підприємства.
12. Сутність альтернативної санації.
13. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника.
14. Фінансова участь персоналу в санації підприємства.
15. Банкрутство підприємств: підстави і наслідки.

Література [1–5; 8; 9; 13; 15; 18]

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Абсолютне вивільнення оборотних коштів — пряме скорочення потреби в оборотних коштах проти попереднього періоду за одночасного збільшення обсягу виробництва (реалізації).

Акредитив — розрахунковий документ з розпорядженням однієї кредитної установи іншій такій установі здійснити за рахунок спеціально задепонованих коштів оплату товаро-транспортних документів за відвантаженим товар.

Акцептний кредит — вид кредиту комерційного банку, пов'язаний із вексельним обігом. На відміну від облікового кредиту, що надається векселедержателю (одержувачу коштів за векселем), акцептний кредит надається векселедавцеві (платникові за векселем) і є гарантійною послугою.

Акцизний збір — непрямий податок, що встановлюється на піддакцизні товари та включається в їх ціну у твердих сумах з одиниці реалізованого товару або виходячи з відсоткової ставки до оподаткованого обороту.

Амортизаційні відрахування — відрахування частини вартості основних засобів з метою відшкодування їх зношення.

Амортизація — процес поступового перенесення вартості основних засобів і нематеріальних активів з урахуванням витрат на їх придбання, виготовлення або поліпшення.

База оподаткування — показник, за яким обчислюється податок.

Баланс доходів і витрат — форма річного фінансового плану, яка складається з двох частин: доходів і надходжень грошових коштів і витрат та відрахувань грошових коштів.

Банкрутство — пов'язано з браком активів у ліквідній формі, неспроможність юридичної особи задовольнити в установлений для цього термін пред'явлені до нього кредиторами вимоги й виконати зобов'язання перед бюджетом.

Безготівкова форма розрахунків — грошові розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках у банках.

Бізнес-план — внутрішній плановий документ підприємства, що містить основні планові показники виробничої, комерційної та фінансової діяльності підприємства або окремого інвестиційного проекту, виражає встановлені цілі та визначає форми конкретних маркетингових, економічних і фінансових показників.

Валовий дохід — загальна сума доходу платника податку на прибуток від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду у грошовій, матеріальній або нематеріальній формі як на території України, так і за її межами.

Валовий прибуток — прибуток (збиток) підприємства, що визначається вирахуванням з доходу (виручки) від реалізації продукції податку на додану вартість, акцизного збору, інших вирахувань, собівартості реалізованої продукції.

Валові витрати — витрати, здійснені платником податку на прибуток протягом звітного податкового періоду, які виключаються із суми скоригованого валового доходу для обчислення суми оподаткованого прибутку.

Вексель — письмове безумовне зобов'язання, боргова розписка стандартної форми, що дає право її власнику вимагати сплати визначеної у векселі суми від особи, яка видала вексель, у відповідний строк і у відповідному місці.

Вексель забезпечений — розрахунковий документ, гарантований заставою, який передається боржником кредиторіві аж до сплати боргу.

Вексель переказний — розрахунковий документ, який регулює вексельні відносини трьох сторін: кредитора (трасанта), боржника (трасата) і отримувача платежу (ремітента).

Вексель простий (соло-вексель) — розрахунковий документ, який виписує покупець, що бере на себе зобов'язання сплатити за векселем продавцю певну суму у встановлений час.

Вексельна форма розрахунків — оформлені векселем розрахунки між постачальником (отримувачем коштів) і покупцем (платником коштів) з відстроченням платежу.

Використання прибутку — спрямування прибутку підприємства на сплату податків, створення резервного фонду, виплату дивідендів, поповнення статутного фонду, фінансування витрат у процесі фінансово-господарської діяльності.

Виплата дивідендів — використання прибутку для виплати доходів власникам акцій, корпоративних прав.

Відносне вивільнення оборотних коштів — спостерігається тоді, коли темпи збільшення обсягу виробництва випереджають темпи збільшення оборотних коштів.

Власні оборотні кошти — забезпечують оптимальну планову потребу у фінансових ресурсах для поточної діяльності підприємства і визначаються на основі бухгалтерського балансу.

Готівкова форма розрахунків — форма розрахунків, що здійснюється з використанням готівки.

Грошовий оборот — сукупність платежів у грошовій формі, пов'язаних із купівлею-продажем товарів чи використанням фінансових зобов'язань різних форм.

Грошові кошти — гроші підприємства, які перебувають на його рахунках у банках, касі підприємства і підзвітних осіб. Згідно з чинним законодавством зберігаються в банках на поточних, валютних, бюджетних та інших рахунках підприємства.

Грошові потоки — сукупність розподілених за часом грошових надходжень і напрямів використання коштів, що здійснюються у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства.

Джерела сплати податків — джерела, за рахунок яких суб'єкт господарювання перераховує податки до бюджету у процесі своєї фінансово-господарської діяльності. Такими джерелами є прибуток, собівартість, виручка від реалізації.

Доходи від фінансово-інвестиційної діяльності — грошові кошти, отримані у вигляді дивідендів, відсотків за корпоративними, державними, іншими цінними паперами, розміщення коштів на депозитних рахунках у комерційних банках.

Емісійний дохід — сума перевищення доходів, отриманих від емісії (випуску) власних акцій та інших корпоративних прав, над номіналом таких акцій (інших корпоративних прав), тобто різниця між курсом емісії і номінальним курсом акцій. Емісійний дохід є одним із джерел формування додаткового капіталу підприємства.

Збір на обов'язкове державне пенсійне страхування — цільові відрахування, які здійснюють платники цього збору — суб'єкти підприємницької діяльності, фізичні особи з метою формування державного пенсійного фонду.

Збір на обов'язкове соціальне страхування — цільові відрахування, які здійснюють платники цього збору — суб'єкти підприємницької діяльності, фізичні особи з метою фінансування витрат на соціальне страхування працівників, а також витрат на соціальне страхування працівників на випадок їхнього безробіття.

Капітальний ремонт основних засобів — часткове відшкодування фізичного зношення основних засобів.

Капітальні вкладення — витрати на створення нових, реконструкцію, розширення та технічне переоснащення наявних основних засобів.

Коефіцієнт вбуття основних засобів — показник відтворення основних засобів, що визначається як відношення основних засобів, що вбули протягом року, до їх наявності на початок року.

Коефіцієнт оновлення основних засобів — показник відтворення основних засобів, який обчислюється як відношення вартості основних засобів, введених в експлуатацію протягом року, до вартості основних засобів на кінець року.

Комерційний кредит — короткотерміновий кредит, що надається продавцем (виробником) покупцеві у формі відстрочення оплати за продані товари (виконані роботи чи надані послуги). Здебільшого оформляється переказним векселем.

Кредитоспроможність — наявність передумов для отримання кредиту позичальником, спроможність повернути його в повному обсязі у встановлений термін.

Лізинг — довготермінова оренда машин, обладнання, споруд виробничого призначення, що є способом фінансування інвестицій і активізації збуту.

Лізинговий кредит — відносини між юридичними особами, що виникають внаслідок оренди майна і супроводжуються укладенням лізингової угоди.

Ліквідаційна вартість майна — імовірна ціна, за яку майно можна буде продати на ринку з урахуванням терміну продажу, встановленого ліквідаційною комісією.

Ліквідні активи — майно підприємства, що користується високим попитом на ринку та може швидко реалізуватися.

Мито — непрямий податок, який стягується з товарів, транспортних засобів, інших предметів, що переміщуються через митний кордон країни.

Місцеві податки — податки, які сплачують юридичні й фізичні особи для забезпечення наповнення місцевих бюджетів.

Надлишок власних оборотних коштів — перевищення розмірів оборотних коштів над встановленими нормативами.

Ненормовані оборотні кошти — елементи (статті) оборотних коштів, щодо яких планова потреба не визначається.

Неплатоспроможність — неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати платіжні зобов'язання, строк сплати яких настав, пов'язана з браком активів у ліквідній формі.

Непрямі податки — податки, які включаються в ціну товарів (робіт, послуг). Реальними платниками цих податків є покупці від-

повідних товарів (робіт, послуг), а їх платниками до бюджету — суб'єкти підприємницької діяльності.

Норма оборотних коштів — показник, який визначається у днях, відсотках, гривнях для обчислення нормативів оборотних коштів.

Норматив оборотних коштів — оптимальна потреба в оборотних коштах, що визначається за окремими статтями і для підприємств загалом у грошовому вираженні.

Нормовані оборотні кошти — елементи (статті) оборотних коштів, щодо яких визначається оптимальна планова потреба.

Оборотні виробничі фонди — оборотні кошти у виробничих записах і виробництві.

Оборотні кошти — кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди та фонди обігу.

Оподатковуваний прибуток — показник, що визначається для розрахунку податку на прибуток способом виключення із суми скоригованого валового доходу валових витрат платника податку та суми нарахованих ним амортизаційних відрахувань.

Організація фінансів підприємств — методи, форми і способи формування та використання фінансових ресурсів, а також контроль за їх кругообігом з метою досягнення поставлених цілей.

Основні засоби — матеріальні цінності, що використовуються підприємством понад один календарний рік з часу введення їх в експлуатацію.

Оцінка фінансового стану підприємства — систематичний і всебічний аналіз фінансового стану підприємства на основі використання системи показників оцінки, різних методів, прийомів та методик аналізу.

Первісна вартість основних засобів (історична вартість) — вартість окремих об'єктів основних фондів, за якою їх було зараховано на баланс підприємства. Вона визначається сумою витрат, пов'язаних з виготовленням, придбанням, доставкою, спорудженням, встановленням, страхуванням під час транспортування, державною реєстрацією, реконструкцією, модернізацією та іншим поліпшенням основних фондів, якщо останні спостерігались.

Перспективне фінансове планування на підприємстві — розробка фінансової стратегії підприємства та прогнозування його фінансової діяльності.

Перспективний фінансовий план — прогностичні фінансові показники, розроблені на підставі перспективних цілей розвитку підприємства.

Плата за землю — податок, який сплачують власники землі та землекористувачі за землі, що використовуються для сільськогосподарського виробництва, а також за землі несільськогосподарського призначення в населених пунктах.

Платіжна вимога-доручення — комбінований розрахунковий документ, що містить вимогу підприємства-постачальника до підприємства-покупця сплатити за товар (роботи, послуги) і платіжне доручення, яке заповнюється підприємством-покупцем (платником).

Платіжне доручення — розрахунковий документ, який містить доручення власника банківського рахунка переказати відповідну суму на рахунок отримувача коштів.

Платоспроможність підприємства — його спроможність своєчасно й повністю виконувати платіжні зобов'язання, які виникають з операцій грошового характеру.

Податки — обов'язкові платежі, що їх встановлює держава для юридичних і фізичних осіб з метою формування централізованих фінансових ресурсів, які забезпечують фінансування державних витрат.

Податкові пільги — надаються платникам податків шляхом їх звільнення від оподаткування або звільненням від оподаткування окремих об'єктів, зниженням ставок оподаткування.

Податок з реклами — стягується з усіх видів комерційних оголошень і повідомлень, що поширюються за допомогою засобів масової інформації, афіш, плакатів, рекламних щитів, друкуються на спортивному одязі чи майні. Об'єктом оподаткування є вартість рекламних послуг.

Податок із власників транспортних засобів — встановлюється для підприємств, організацій, установ, власників автомобілів, колісних тракторів, мотоциклів, яхт, суден парусних, човнів моторних і використовується для фінансування автомобільних доріг.

Податок на додану вартість (ПДВ) — непрямий податок, що включається в ціни реалізації товарів (робіт, послуг) і встановлюється у відсотках для оподаткованого обороту, який визначається згідно з чинним законодавством і має певні особливості залежно від виду та сфери діяльності.

Податок на прибуток — прями́й податок, який сплачують суб'єкти господарювання за рахунок прибутку і який розраховується у відсотках від суми оподатковуваного доходу (прибутку) згідно з податковим законодавством.

Прибуток від звичайної діяльності — прибуток (збиток), що отриманий від операційної діяльності (основної та іншої операційної діяльності), фінансових інвестицій та іншої звичайної діяльності.

Прибуток від іншої звичайної діяльності — прибуток (збиток) від реалізації основних засобів, нематеріальних активів, фінансових інвестицій; від ліквідації необоротних активів, безоплатно отриманих оборотних активів, уцінки необоротних активів і фінансових інвестицій, неопераційних курсових різниць; від іншої звичайної діяльності.

Прибуток від реалізації продукції — прибуток (збиток), що визначається вирахуванням з виручки від реалізації непрямих податків і собівартості реалізованої продукції.

Приєднання підприємств — форма реорганізації, яка передбачає перехід всіх прав та обов'язків однієї або кількох юридичних осіб — правопередників до іншої юридичної особи — правонаступника.

Примусова ліквідація підприємства — це процедура ліквідації неспроможного підприємства-боржника, яка здійснюється за рішенням арбітражного суду (як правило, у процесі провадження справи про банкрутство).

Приховані резерви — частина капіталу підприємства, яку не відображено в його балансі. Величина прихованих резервів у активі балансу дорівнює різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їхньою реальною (вищою) вартістю.

Резервний фонд — фонд, який створюється за рахунок чистого прибутку підприємства для забезпечення фінансування непередбачених витрат.

Рентабельність — показник рівня дохідності продукції, підприємства в цілому. Визначається як відношення прибутку до поточних витрат, авансованої вартості, виражене у відсотках.

Реорганізація підприємства — це повна або часткова заміна власників корпоративних прав підприємства, зміна організаційно-правової форми організації бізнесу, ліквідація окремих структурних підрозділів або створення на базі одного підприємства кількох інших. Найпоширенішими формами реорганізації є злиття, приєднання, поділ, виокремлення, перетворення.

Реструктуризація підприємства — здійснення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форм власності, організаційно-правових форм, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення.

Розширене відтворення основних засобів — постійне поновлення основних засобів у збільшених якісних та кількісних розмірах.

Санатор — фізична або юридична особа, яка бажає взяти фінансову чи якусь іншу матеріальну участь (або бере таку участь) у санації підприємства, що перебуває у фінансовій кризі.

Санаційний аудит — поглиблений аналіз фінансово-господарського стану підприємств, що перебувають у фінансовій кризі.

Санаційний прибуток — прибуток, який отримує підприємство внаслідок викупу власних корпоративних прав (акцій, часток) за курсом, нижчим від номінальної вартості цих прав, або внаслідок їх безкоштовного передання для анулювання, а також за одержання підприємством безповоротної фінансової допомоги, у тому числі через списання кредиторської заборгованості.

Санація балансу — покриття відображених у балансі збитків за допомогою санаційного прибутку. Основними фінансовими джерелами санації балансу є емісійні доходи, одержані шляхом зменшення (збільшення) статутного капіталу підприємства; резервні фонди; безповоротна фінансова допомога власників, кредиторів та інших заінтересованих в успішній діяльності підприємства осіб.

Санація підприємств — комплекс послідовних, взаємопов'язаних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного, соціального характеру, спрямованих на виведення суб'єкта господарювання з кризи і відновлення або досягнення його прибутковості та конкурентоспроможності в довгостроковому періоді.

Склад оборотних коштів — сукупність вартості окремих елементів оборотних виробничих фондів і фондів обігу.

Скоригований валовий дохід — розрахунковий показник, який використовується для визначення суми оподаткованого прибутку за обчислення податку на прибуток.

Собівартість продукції — витрати, пов'язані з виробництвом продукції. Собівартість охоплює прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати. Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості встановлюється підприємством.

Ставка оподаткування — ставка, що використовується для обчислення суми податку і встановлюється у грошовому вимірі на одиницю оподаткування або у відсотках до об'єкта оподаткування. Відсоткові ставки можуть бути пропорційними, прогресивними, регресивними.

Сталі пасиви — мінімальна (стійка) заборгованість із заробітної плати працівникам, відрахування на обов'язкове державне пенсійне страхування, соціальне страхування, а також частина резерву майбутніх платежів.

Структура оборотних коштів — частка вартості окремих статей оборотних виробничих фондів і фондів обігу в загальній сумі оборотних коштів.

Факторинг — придбання банком (чи фактор-фірмою) права вимагати виплату за фінансовими зобов'язаннями, купленими у різних осіб. Здебільшого банк купує дебіторські рахунки на поставлені товари чи надані послуги.

Фінансова діяльність підприємства — використання різних прийомів і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємства, досягнення визначеної ним мети — отримання прибутку, підвищення ефективності діяльності.

Фінансова криза на підприємстві — кінцева стадія непрогнозованого процесу втрати (під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів) потенціалу розвитку, коли структура капіталу та ліквідність підприємства погіршуються такою мірою, що це загрожує його подальшому існуванню.

Фінансова робота на підприємстві — діяльність, що здійснюється за такими основними напрямками: фінансове прогнозування і планування; оперативна поточна фінансово-економічна робота; аналіз і контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Фінансова санація — покриття поточних збитків та усунення причин їх виникнення, поновлення або збереження ліквідності та платоспроможності підприємств, скорочення всіх видів заборгованості, поліпшення структури оборотного капіталу та формування фондів фінансових ресурсів, необхідних для здійснення санаційних заходів виробничо-технічного характеру.

Фінансова стійкість підприємства — спроможність підприємства забезпечувати фінансову діяльність за рахунок власних коштів, не допускаючи невинуватеної кредиторської заборгованості.

Фінансове планування — процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання.

Фінансовий механізм — управління фінансовими відносинами через фінансові важелі (за допомогою фінансових методів) з метою підвищення ефективності господарювання підприємства.

Фінансові інвестиції — вкладення тимчасово вільних коштів у цінні папери, статутні фонди інших підприємств з метою отримання доходу.

Фінансові ресурси — грошові кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства. До фінансових ресурсів належать усі грошові фонди і частина грошових коштів, яка використовується поза фондами.

Фонди обігу — готова продукція на складі та відвантажена; кошти на рахунках у банках, дебіторська заборгованість.

Фондовіддача основних засобів — показник ефективності використання основних засобів, що обчислюється як відношення обсягу реалізованої продукції до середньорічної вартості основних засобів.

Функціональний капітал — величина власних оборотних коштів, яка характеризує частину власного капіталу підприємства, що є джерелом покриття поточних активів підприємства (тобто активів, які мають період обороту менший за один рік).

Чек грошовий — документ стандартної форми, який використовується для отримання підприємствами готівки з рахунків у банківських установах.

Чек розрахунковий — документ стандартної форми з дорученням чекодавця своєму банкові переказати кошти на рахунок пред'явника чека.

Чистий дохід — грошове вираження вартості новоствореного продукту, що визначається як різниця між валовим доходом і заробітною платою.

Чистий прибуток — прибуток підприємства, який залишається після сплати податку на прибуток.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Господарський кодекс України* // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18–22.
2. *Гридічина М. В.* Фінанси акціонерних товариств. — К., 2005.

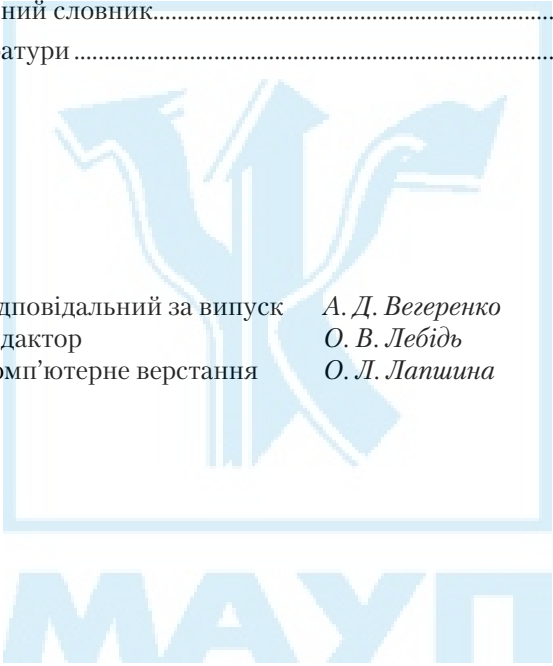
3. *Зятківський І. В.* Фінанси підприємств: Навч. посіб. — К.: Кондор, 2003.
4. *Філімоненков О. С.* Фінанси підприємств. — К.: МАУП, 2003.
5. *Фінанси підприємств: Підручник / За ред. А. М. Поддєрьогіна.* — К.: Вид-во КНЕУ, 2005.
6. *Фінансова звітність за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.* — К., 2005.
7. *Оподаткування підприємств.*

Додаткова

8. *Бланк И. А.* Основы финансового менеджмента: В 2 т. — К.: Ника-Центр, 1999.
9. *Бланк И. А.* Финансовый менеджмент. — К.: Ника-Центр, 2002.
10. *Бриггем Ю., Эрхард М.* Финансовый менеджмент. — 10-е изд. — М., 2005.
11. *Гриджина М. В.* Финансовый менеджмент. — К.: МАУП, 2003.
12. *Ковалев В. В., Валкова О. Н.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. — М.: Проспект, 2000.
13. *Ковалев В. В.* Финансы предприятия: Учеб. пособие. — М., 2003.
14. *Національні стандарти бухгалтерського обліку: закони, положення, інструкції.* — К.: Консалт, 2006. — 256 с.
15. *Финансы предприятий / Под ред. М. В. Романовского.* — СПб., 2000.
16. *Мец В. О.* Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посіб. — К., 2003.
17. *Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С.* Методика финансового анализа. — М.: ИНФРА-М, 2001.
18. *Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С.* Финансы предприятия: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 1997.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Фінанси підприємств”	5
Методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів	6
Зміст матеріалу для самостійного вивчення дисципліни “Фінанси підприємств”	7
Термінологічний словник.....	58
Список літератури	68

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. В. Лебідь*
Комп'ютерне верстання *О. Л. Лапшина*

Зам. № ВКЦ-3052

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП